

ՄԱՄԻԿՈՆ ԳԱՍԳԱՐՅԱՆ

ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒ

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՅԵՎ ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Դ Ա Ս Ա Գ Ի Ր Ք
ՅԵՐՐՈՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՅԵՐԵՎԱՆ 1938

31 JAN 2018

ՄԱՄԻԿՈՆ ԳԱՍԱՐՅԱՆ

ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒ

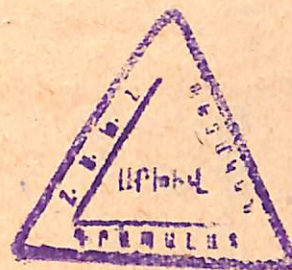
ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՅԵՎ ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Դ Ա Ս Ա Գ Ի Ր Ք

ՅԵՐՐՈՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Հաստատված է Հայկական ԽՍՀ Լուստողկության կողմից

ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՎԵՐԱՄՇԱԿՎԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Գ Ե Տ Ա Կ Ա Ն Հ Ր Ո Տ Ո Ր Ա Կ Զ Ո Ւ Թ Յ ՈՒ Ն
Յ Ե Ր Ե Վ Ա Ն 1938

11-286909

I. ԿՐԿՆՈՂԱԿԱՆ ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. Իմ նվերը

Յես Կիրովի անվան ջոկատի պիոներ եմ: Խնայողա-
կան ղրամարկովում ունեմ տաս ուսուլի ջութակի համար:
Ուղարկում եմ այդ գումարն իսպանական յերեխաներին:
Նրանց հերոս հայրերը համարձակ կովում են գաղ սն ֆա-
շիստների դեմ:

*պիոներ, խնայող, համարձակ

Վարձեցե՛ք, բե այս պատմվածքը փոխի՝ նախագասուլյունից ե
կազմված, ամեն մի նախագասուլյուն փոխի՝ բառից ե կազմված,
ամեն բառ փոխի՝ վանկ ունի և ամեն վանկ փոխի՝ հնչյուն ունի:

Որինակ՝ ձարին ունի չորս յեղանակ:

Սա մի նախագասուլյուն ե. կազմված ե չորս բառից:

Առաջին բառն ե սարին, վորն ունի յերկու վանկ՝
սա-րին: Առաջին վանկը՝ սա ունի յերկու հնչյուն՝ ս, ա.
յիւր բորդ վանկը՝ րին ունի յերեք հնչյուն՝ ր, ի, ն: Յերկ-
րորդ բառը՝ ունի յերկավանկ ե՝ ու-նի և ալլն:

2. Հովվի հրաժեշտը

Մը-նաք բա-րով, դո՛ւք, ա-րոս-ներ սի-րուն,
Ա. Դառն անց կա-ցավ, հոտն իջ-նում ե տուն:
Մենք յետ կը-գանք ձեզ նո-րեկ գա-րուն-քին,

Յերբ վոր սա-րե-րը զուգ-վեն կա-նա-չով,
Յերբ վոր ջը-րե-րը վա-զեն կար-կա-չով:

*բա-ւով, հո-ւ-վի, զա-ր-նեն, կը-գանք

3. Մեր սքանչելի հայրենիքում

Մեր խորհրդային սքանչելի հայրենիքում ուրախ և
յերջանիկ են մանուկները:

Բուրժուական յերկրներում գործազուրկ բանվորների
բազմաթիվ մանուկներ մեռնում են սովից և ցրաից:

*խորհրդային, յերջանիկ

Արտագեցե՛ք՝ վանկերի բաժանելով:

4. Բառեր անողադարձի համար

1. ծաղիկ, ջոկատ, քանոն, ուտիւն, մատիտ, բեվիտ,
Պապանին, Յերեվան, դասարան

Որինակ՝ ծաղիկ, ծա-ղիկ. դա-ւա-րան, դա-ւարան,
դասա-րան:

2. Թատրոն, խորհուրդ, կարմիր, բազմոց, մետրո,
ափտորուս, մահճակալ, շարքացան, սովանակ, պատգա-
մավոր

Որինակ՝ Թատրոն, Թատ-րոն. սովառնակ, սա-վառնակ
սովառ-նակ:

3. վորսկան, զարթնել, ընկնել, կանգնել, Աստղիկ
Որինակ՝ վորսկան, վորս-կան:

4. պիոներ, ոսպիտ, Մարիամ, միություն
Որինակ՝ պիոներ, պի-ոներ, պիո-ներ:

Վերեվի բառերը անողադարձի համար յերկուական մասի բա-
ժանեցե՛ք:

ՏՈՂԱԴԱՐՁԻ ԿԱՆՈՆԵՐ

Տողադարձի ժամանակ տողի վերջում դնում
ենք տողադարձի նշան (-):

Միավանկ բառերը չի կարելի տողադարձ
անել:

Բնավանկ բառերը տողադարձ անելիս.

1. Յերբ մեկ բաղաձայն է ընկնում յերկու
ձայնավորների մեջտեղը, ապա՝ այդ բաղաձայնը
սանում ենք հաջորդ տող: Որինակ՝ սա-րե-ր,
ա-րե-վի, Հա-րու-թյուն:

2. Յերբ յերկու բաղաձայն է ընկնում ձայ-
նավորների մեջտեղը, ապա՝ մեկը մնում է, մյուսը
սանում ենք հաջորդ տողը: Որինակ՝ կա-միր,
լեռ-ներ:

3. Յերբ յերեք բաղաձայն է կողք-կողքի՝ ա-
պա՝ յերկուսը մնում է, մեկը սանում ենք հաջորդ
տողը: Որինակ՝ զարք-ներ, Վա-րդ-գես, յերկ-րի:

4. Յերբ յերկու ձայնավոր է ընկնում բաղա-
ձայնների մեջտեղը, ապա՝ մեկը մնում է, մյուսը
սանում ենք հաջորդ տողը: Որինակ՝ Թի-ակ:

5. Մեր դասարանը

Մեր դասարանը մի մեծ, բու-սա-վոր և մա-քուր
սե-նյակ է. ու-նի չորս պա-տու-հան և մեկ դուռ:

Ա-շա-կերտ-նե-րի նըս-տա-րան-նե-րը դա-սա-վոր-
ված են յե-րեք շարք՝ աջ և ձախ պա-տե-րի յեր-կայ-նու-
թյամբ: Մենք նըս-տում ենք զույգ-զույգ: Յու-րա-քան-
չյու-րիս առ-ջով, զը-րա-սե-ղա-նի վը-րա զըր-ված են
գիրք, աե-տըր, գը-րիչ, Թա-նա-քա-ման և մա-տիտ:

Մեր դի-մա-ցըն է գըտ-նը-վում ու-սուց-չա-կան գը-

րա-սե-ղա-նը, կող-քին մի գը-րա-տախ-տակ, վո-րի վը-րա
գը-րում ենք կալ-ձով ու հե-տո սըր-բում ջըն-ջո-ցով:

Պա-տե-րին կա-խած են մեր սի-րե-լի ա-ռաջ-նորդ-
նե-րի՝ Լե-նի-նի և Ստա-լի-նի նը-կար-նե-րը և յեր-կու
քար-տեղ:

*Նստարաններ, զույգ, ուսուցչական, յուրաքանչյուր

Արտագրեցե՛ք վանկերի բաժանած:

Բառամիջում լավող, բայց չգրվող Ը ձայ-
նավորը գրվում է միայն տղադարձի ժամա-
նակ՝ նույն տողի վերջին վանկում և հաջորդ տո-
ղի առաջին վանկում: Որինակ՝ խոր-հրդային,
խորհրդ-դային, խորհրդա-յին:

6. Խորհրդային Միության գերբը

Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների
Միության պետական գերբը բաղկացած է մանգաղից ու
մուրճից՝ յերկրագնդի վրա, վորը պատկերված է արեգա-
կի ճառագայթների մեջ ու շրջանակված հասկերով և կրում
է միութենական հանրապետությունների լեզուներով
գրված «Պրոլետարներ բոլոր յերկրների, միացե՛ք» մա-
կագրությունը: Գերբի վերելում կա հագավելով աստղ:

*Հանրապետություններ, սոցիալիստական, միութենական

Արտագրեցե՛ք վանկերի բաժանելով:

7. Յերեվանի մանկական յերկաթուղին

Ինչքան լավ տեղ է կառուցվել Յերեվանի մանկական
յերկաթուղին: Մի կողմում ֆշշալով վազում է Զանգուն,
մյուս կողմից՝ յերկրորդ Յերգեսի ջրանցքն է: Իսկ ինչքան

հիանալի յե մանկական պարկը, վորը գտնվում է մանկա-
կան յերկաթուղու առաջին կայարանի մոտ՝ մի հոյակապ,
անդնդախոր ձորում:

*Զանգուն, յերկրորդ, հիանալի, հոյակապ

Արտագրեցե՛ք կարճ տղերով՝ ներքևում ցույց տված ձևով, վո-
րպից տղադարձ անելը շուտ-շուտ պատահի:

Որինակ՝

Մի կողմում ֆշշա-
լով վազում է Զան-
գուն, մյուս կողմից...

8. Առողջանության նշաններ

—Արամ, հւր գնաց Հայկը:

—Սոս, նա ընթերցարանում է:

Արտագրեցե՛ք և ընդգծեցե՛ք այն բառերը, վորոնց վրա առո-
ղջանության նշան է դրված:

9. Նմանահնչյուն տառեր

1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
բ	գ	դ	ձ	ջ	ա	ղ	ղ	ժ	վ
պ	կ	տ	ծ	ճ	ր	խ	ս	շ	ֆ
փ	ք	թ	ց	չ					

Ասացե՛ք բառեր, վորոնց սկզբին այս նմանահնչյուն բաղա-
ձայններով:

Որինակ՝ 1) Բարգեն, Պետրոս, Փանոս. 2) Պագիկ...

10. Ծերուկ ձկնորսը և իր չար պառավը

Յերբ չար պառավի բարկությունն իշավ,

Մութը կախած, ծերունուն դարձավ:

«Անշնորհք ծերուկ, տնակ ուղեցիր,

14. Կարդացէք:

Քանի մախադասութիւնից ե կազմված այս վարժութիւնը:
Իսկ քանի բառից ե կազմված յուրաքանչյուր մախադասու-
թիւնը:

Կոլտնտեսութիւնում

Կոլտնտեսութիւններն ամրացել են: Յեկամուտն ավե-
լացել ե: Տրակտորիստները վարում են: Քաղվորները քա-
ղում են: Հնձվորները հնձում են: Հովիվն արածեցնում ե:
Կթվորները կթում են:

Նախադասութիւն կազմող բառերը կոչ-
վում են մախադասութեան անդամներ:

15. Ներքեզում ցույց տրված ձեզով նախորդ վարժութեան
նախադասութիւնների համար գրեցէք հարցեր ե նրանց դիմացը՝
ամենակարճ պատասխաններ:

Հարցեր

Պատասխաններ

1) Ո՞վ ե արածեցնում:	Հովիվը:
2) Ովե՞ր են կթում:	Կթվորները:
3) Ի՞նչն ե ավելացել:	Յեկամուտը:
4) Ի՞նչե՞րն են ամրացել:	Կոլտնտեսութիւնները:

Նախադասութեան այն անդամը, վորը ցույց
ե տալիս մի բան անող կամ յեղող առար-
կան, կոչվում ե յենթակա:

Յենթական պատասխանում ե ո՞վ (ովե՞ր)
կամ ի՞նչ (ինչե՞ր) հարցերին:

16. Ներքեզում ցույց տրված ձեզով մույն վարժութեան նախա-
դասութիւնների համար գրեցէք հարցեր ե նրանց դիմացը՝ ամե-
նակարճ պատասխաններ:

Հարցեր

Պատասխաններ

1) Հովիվն ի՞նչ ե անում:	Արածեցնում ե:
2) Կթվորներն ի՞նչ են անում:	Կթում են:
3) Յեկամուտն ի՞նչ ե յեղել:	Ավելացել ե:
4) Կոլտնտեսութիւններն ի՞նչ
են յեղել:	Ամրացել են:

Նախադասութեան այն անդամը, վորը ցույց
ե տալիս, թե յենթական ի նչ ե անում կամ ի՞նչ
ե լինում, կոչվում ե ստորգլայ:

Ստորգլայը պատասխանում ե ի՞նչ ե անում
կամ ի՞նչ ե լինում հարցերին:

17. Արտագրեցէք այս նախադասութիւնները:
Յենթակայի տակ մի գիծ բաշեցէք. ստորգլայի տակ՝ յերկու գիծ

Նիւսախորք գործարանում

Ներքեզի ծագումն է: Եւսկիւր շէնում ե:
Վորդոյր կենդանանում ե: Քանախոր-
ները կախալում են: Մարեկերը կար-
վածում են: Պայգցաւիները շարժ-
ւում են: Գործարանը աշխատում ե:
Նիւսախորքը լինում ե:

Արտագ՝ Արեւիկ ծագումն է: Եւսկիւր շէնում ե:

18. Կետերի տեղը դրեք համապատասխան յեմքականքեր:
 Չմտառնա՛ք նախադասությունը մեծատառով սկսել:

Կթվորը կթում է: փայլատակեց:
 պարզեցվատրվեց: բարձրացավ:
 կարգում է: հորդացավ:

(գետք, փաթորիկ, կայծակը, հովիվը, առակերսը)

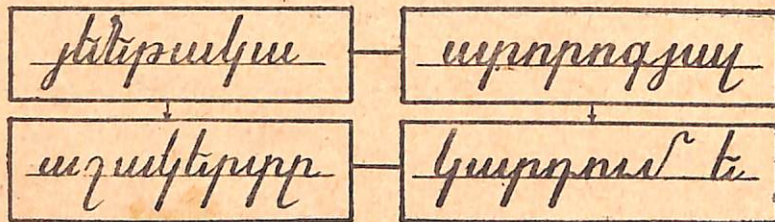
19. Կետերի տեղը դրեք համապատասխան ստորագյալներ:
 Չմտառնա՛ք նախադասության վերջում վերջակե՛ս դնել:

Դերձակը կարում է: Սրեվը :
 Ուսուցիչը : Սառույցը :
 Բանվորը : Ջուրը :

(հավիում է, գոյորեխանում է, ծագում է, աշխատում է, սովորեցնում է)

Միայն յեմքակայով և ստորգյալով կազմված
 նախադասությունը կոչվում է համառոտ նախա-
 դասություն:

Համառոտ նախադասության գծադիրը

20. Կազմեցե՛ք այնպիսի նախադասություններ, վորոնց մեջ
 ներքևում տրված բառերը գործածվեն վորպես յեմքականք: Վոր-
 պես ստորգյալներ ողտագործեցե՛ք փակագծերում տրված համապա-
 տասխան բառերը:

Աշուն

յեղանակը, քամին, տերեվները, անձրեվը,
 ծառերը, թռչունները

(ցրում է, գալիս է, փչում է, մերկանում են,
 դեղնում են, չվում են)

21. Կազմեցե՛ք այնպիսի նախադասություններ, վորոնց մեջ
 ներքևում տրված բառերը գործածվեն վորպես ստորգյալներ, իսկ
 վորպես յեմքականք ողտագործեցե՛ք փակագծերում տրված բա-
 ւերը: Նախադասություններն այնպես դասավորեցե՛ք, վոր ստաց-
 վի փոքրիկ պատմվածք և դրե՛ք համապատասխան վերնագիր:
 յերկարեցին, տաքացավ, հալվեց, վարարեցին, վե-
 րադարձան, ծաղկեցին

(ուրեր, յեղանակը, ձյունը, գետերը, թռչունները,
 ծառերը)

22. Փակագծերում տրված բառերով լրացրե՛ք հետևյալ
 նախադասությունները և արտագրեցե՛ք:
 Յեմքականքի տակ մեկ դիժ քաշեցե՛ք, իսկ ստորգյալների
 տակ՝ յերկու դիժ:

Առավոտյան

Լույսը բացվեց: (Ինչե՞ր) արթնացան իրենց բների
 մեջ: (Ի՞նչը) վեր բարձրացավ տների ծխնելույզներից:
 Հեռվում (ինչե՞ր) գեռ թաղված են մշուշի մեջ:
 Շուտով, շուտով (ի՞նչը) կծագի: (Ովե՞ր) վեր կկե-
 նան:

(թռչունները, ծուխ, սարերը, արեվը, յերեխաները)

III. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԶԱՆԿԱԿԱՆ ՆԱԽԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

23. Արտագրեցե՛ք և ընդգծեցե՛ք նախադասութեան այն տիպերը, վորոնք վոչ յենթակա յեն և վոչ ստորոգյալ, այլ նրանց միտքն են լրացնում:

Տրակտորիստները վարում են դաշտը: Կոլանտեսուկ թյան հովիվը հոտն արածեցնում է հանդու: Հարվածային կթվորները կովերը խնամքով են կթում:

Յենթական և ստորոգյալ նախադասութեան գլխավոր անդամներն են:

Յենթականի և ստորոգյալի միտքը լրացնող բառերը կոչվում են լրացումներ:

Լրացումները նախադասութեան յերկրորդական անդամներն են:

24. Արտագրեցե՛ք լրացումներ ունեցող նախադասութեանները: Ընդգծեցե՛ք լրացումները:

Հրդեհն ընդարձակվել էր: Այրվում էր նավթային աշտարակը: Հրդեհաշիջներն աշխատում էին: Թանձր ծուխն արդեն շրջապատել էր տունը: Կրակը տարածվում էր արագութեամբ:

Լրացում ունեցող նախադասութեանը կոչվում է ընդարձակ նախադասութիւն:

25. Արտագրեցե՛ք միայն ընդարձակ նախադասութեանները և ընդգծեցե՛ք լրացումները:

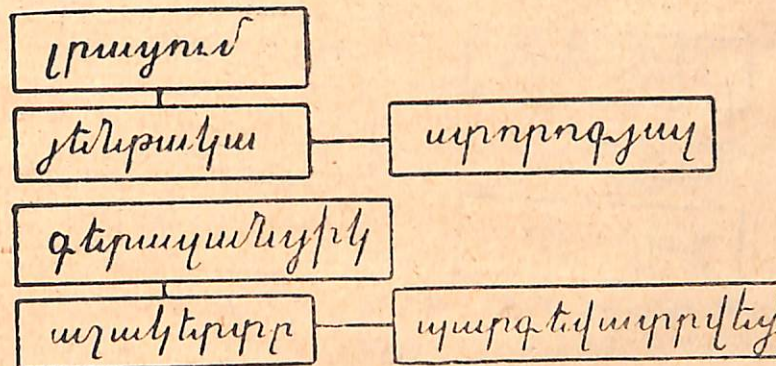
Գետը հոսում է: Զորում առունքը չէր լի: Ծիածանը ծլկում է: Արեւը փայլում է: Կապուտակ յերկինքը կամաց-կամաց ծածկվում է ամպերով:

26. Արտագրեցե՛ք նախադասութեանները և ընդգծեցե՛ք լրացումները:

Արագավազ ձին սլանում է: Վախկոտ նապաստակը փախչում է: Խորամանկ աղվեսն ազատվեց: Դեղին տերեւները թափվեցին: Յուրա ձմեռը յեկավ:

Նախադասութեան այն անդամը, վորը լրացնում է յենթական, կոչվում է յենթականի լրացում:

Յենթականի լրացում ունեցող ընդարձակ նախադասութեան գծագիրը

27. Գծագրով արտահայտեցե՛ք յենթականի լրացում ունեցող այս ընդարձակ նախադասութիւնը:

Ներսիս գնաց դպրոց:

28. Արտագրեցե՞ք ներքեվում տրված նախադասութիւնները և ընդգծեցե՞ք լրացումները:

Ձուկը լողում է ջրում: Արծիվը սավառ-
նում է ողում: Վորդն ապրում է հողում:
Շունը պահպանում է հոտը: Արամը խողա-
նակով մաքրում է ատամները:

Նախադասութիւն այն անգամը, փոքր լրաց-
նում է ստորոգյալը, կոչվում է ստորոգյալի լրացում:

Ստորոգյալի լրացում ունի ցող ընդարձակ նախա-
դասութիւն գծագիրը

յենքսկա

ստորոգյալ

լրացում

դպրոցը

կապակերպեց

հանդես

29. Գծագրով արտահայտեցե՞ք ստորոգյալի լրացում ունեցող
այս ընդարձակ նախադասութիւնը:

30. Արտագրեցե՞ք հարցերի փոխարեն դնելով ներքեվում
տրված լրացումները:

Բանվորները փորեցին (ի՞նչը), հետո վորմնադիր-
ները բարձրացրին (ի՞նչերը), ատաղձագործները ծածկե-
ցին (ի՞նչը):

(հիմքը, պատերը, կտուրը)

31. Փակագծերի մեջ տրված լրացումները դրե՞ք այն ձևով,
փոքր նախադասութիւն ստացվի:

Մեր դրացին (դույլ) շուր է քաշում (հոր): Պարտիզ-
պանը (թաւիմակ) գլուխը ծածկել է, փոքր պաշտպանվի
(արեւ):

(դույլով, հորից, թաւիմակով, արեւից)

32. Արտագրեցե՞ք այս ընդարձակ նախադասութիւնն առանց
լրացումների:

Հովտում զուլալ առուն անուշ խոխոշում է:
Ինչպիսի՞ նախադասութիւն ստացվեց:

33. Համառոտ նախադասութիւնները դարձրե՞ք ընդարձակ
նախադասութիւններ՝ ավելացնելով նրանց մեջ լրացումներ և ա-
պա արտագրեցե՞ք:

Անտառում

Պայծառ արեւը փայլում է: Ձկան ամպեր: Կանաչ
խոտը փայլում է ցողի կաթիլներէից: Ծաղիկ է մանուշա-
կը: Բացվել է շուշանը: Յերեխաներն անտառում մորի
յեն վորմնում: Ժիր փաշտփորը թխկթխկացնում է: Տե-
րեղները խշխշում են:

34. Վերլուծեցե՞ք հետեւյալ նախադասութիւններն ըստ նա-
խադասութիւն անդամների. այսինքն՝ վորոշեցե՞ք յենթական,
ստորոգյալը և լրացումները:

Ծառերը ծաղկել են: Փչում է մեղմ գեփյուռը: Փոքրիկ թռչունները ճաճառում են թփերի մեջ:

Յերեկոյան զովարար անձրեվը ջրեց մարգագետիններն ու արտերը: Դաշտային թառամած բույսերը զվարթացան: Նրանք անտեսանելի կերպով իրենց բարակ արմատների ոգնու թյամբ ծծեցին թաց հողի սննդարար հյութը:

35. Հետեվյալ համառոտ նախադասությունները դարձրեք ընդարձակ նախադասություններ՝ փակագծերում տրված հարցերի համապատասխան լրացումներ ավելացնելով:

Աշակերտը (վերսե՞ղ, ինչո՞վ, ի՞նչ) գրեց:
(Յե՞րբ, ինչպիսի՞ք) անձրե՞վ յեկավ:
Յերեկանները (ինչպե՞ս, ու՞ր) են գնում:

36. Վերլուծեցեք այս նախադասությունն ըստ նախադասության անդամների: Պատասխանեցեք տրված հարցերին և ցույց տվեք, թե վա՞ր բառը վա՞րի լրացումն է:

Աշակերտները գրում են սատուղուկան թելադրություն:

Հարցեր

1) Ի՞նչ են անում: 2) Ո՞վքեր են գրում: 3) Ի՞նչ են գրում: 4) Ինչպիսի՞ք թելադրություն:

Լրացումը նույնպես կարող է ունենալ իր լրացումը, փոր կոչվում է լրացման լրացում:

37. Արտագրեցեք միայն լրացման լրացումներ:

Մեծ բաղաքի ծայրում հնչում էր գործարանի շահկի լերդը: Ժիր մանուկների խումբը ուրախ-ուրախ գնում էր պետական կրկես: Ընդարձակ փողոցում լսվում էր քայլոց լերեխանների բարձրաձայն ծիծաղը:

38. Ընդարձակ նախադասությունների մեջ ավելացրե՛ք լրացման լրացումներ՝ տրված հարցերի համապատասխան:

(Ինչպիսի՞ք) առավոտյան ցուրտը կարմրացրե՞լ էր (ու՞մ) թշերը: Ժրաջան մեղունները ծաղիկներից (ինչպիսի՞ք) փոռիկներով (ինչպիսի՞ք) փռե՞լ էին հավաքում:

39. Գայլը և վոչխարը

Ներհեղում նախադասություններ խառն են տրված: Պատմվածք ստանալու համար նախադասությունները կարդացե՛ք և կարգերի կարգով:

1. Նա փախցրեց վոչխարին:
2. Թփի տակից ծածուկ մոտեցավ գայլը:
3. Մի վոչխար հեռացավ հոտից:
4. Վոչխարների հոտն արածում էր անտառի մոտ:

Արտագրեցե՛ք:

Զնոռանա՛ք վերնագիրն սկսել մեծասանով, նախադասությունն սկսել մեծասանով և նախադասության վերջում վերջակես դնել:

Նախադասություններ կարդացե՛ք ճշգրտե՛ք կարգով:

1. Ազդամիներից մեկը կառուցով քաշեց շան պոչը:
2. Յերկու ազդամի մոտեցան:
3. Մյուս ազդամի միսը թռցրեց:
4. Շունը պատրաստվում էր մսի կտորն ուտելու:
5. Յերկու ազդամիներն ել թռան:

Պատմվածքը կազմվում է նախադասություններից:

IV. ՀԱՐՑԱԿԱՆ, ՀՐԱՄԱՅԱԿԱՆ, ԲԱՑԱԿԱՆ, ՉԱԿԱՆ ՅԵՎ ՊԱՏՄՈՂԱԿԱՆ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ա) ՀԱՐՑԱԿԱՆ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆ

41. Արտագրեցե՛ք միայն հարց ցույց տվող նախադասությունները:

- Ո՞ւր ես գնում:
- Դպրոց եմ գնում:
- Յե՞րբ ես վերադառնալու:
- Վերադառնալու յեմ ժամը յերկուսին:

Հարց ցույց տվող նախադասությունները կոչվում են հարցական նախադասություն:

42. Արտագրեցե՛ք հարցական նախադասությունները և դրե՛ք բաց քաղած հարցական նշանները:

Վիկտորինա

1. Ինչպե՛ս ե կոչվում Ձանգու գետի վրա կառուցված հիդրոէլեկտրակայանը:
2. Վորսեղից ե սկիզբ առնում Ձանգու գետը:
3. Այն վոր արջն ե, վոր ծառի յերես չի տեսել:
4. Ով ե ծնվում մորուքով:
5. Ինչ կարելի յե տեսնել փակ աչքերով:
6. Վոր ծաղկի անվան առաջ ունի ունի տառը, վոր ստանանք աղջկա անուն:

(Նվարդ, Քանախեղեղ, Սեվանա լճից, սպիտակ արջ, այծը, յերագ)

43. Տրված պատասխանների համար գրեցե՛ք հարցական նախադասութիւններ: Չմոռանա՛ք հարցական բառերի վրա հարցական նշան դնել:

Հարց.—

. . . .

Պատասխան.— Աղյուսը պատրաստում են կալից և ավաղից:

Հարց.—

. . . .

Պատասխան.— Մահուղը գործում են բրդից:

բ) ՀՐԱՄԱՅՆԱԿԱՆ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆ

44. Արտագրեցե՛ք հրամանի մեկով արտահայտված նախադասութիւնները:

Չմոռանա՛ք գործողութիւն ցույց տվող բառերի հրամայական ձևերի վրա ճշտ դնել:

Առողջապահական կանոններ

Յերեսաներ, առավոտյան, ճաշից հետո և քնելուց առաջ լվացի՛րե՛ք: Մանրեցե՛ք ձեր մազերը: Մաքրեցե՛ք ձեր հագուստն ու կոշիկները: Մաքուր և լավ պահեցե՛ք ձեր հագուստները:

Հրաման կամ կարգադրութիւն ցույց տվող նախադասութիւնը կոչվում է հրամայական նախադասութիւն:

45. Արտագրեցե՛ք հրամայական նախադասութիւնները և թրք բաղադրե՛ք:

Պիտերներ և աշակերտներ, սիրապե՛տե՛ք զիտության խոնքներին: Ամրացրե՛ք կարգապահութիւնը դպրոցում: Արտաքին յեղեք շարունակելու և ավարտելու լեռնի եծ գործը:

դ) ԲԱՅԱԿԱՆ ԶԱԿԱՆ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆ

46. Արտագրեցե՛ք բացականչութիւն ցույց տվող նախադասութիւնները:

Չմոռանա՛ք յերկար առատանվող բառի վերջին ձայնավորի վրա բացականչական նշան դնել:

Պրոլետարներ բոլոր յերկրների, միացե՛ք:

Կեցցե՛ք Կարմիր Բանակը:

Հավերժ հիշատակ Չապայեվին և Շչորսին:

Յեկե՛ք եքսկուրսիա գնանք Գորի:

Կոչ, ցանկութիւն, բացականչութիւն ցույց տվող նախադասութիւնը կոչվում է բացականչական նախադասութիւն:

47. Արտագրեցե՛ք բացականչական նախադասութիւնները և գրե՛ք բաց բաղադրե՛ք բացականչական նշանները:

Կեցցե՛ք Մայիսի մեկը: Ախ, վաղեման կուզես կոմերիտական դառնալ: Յերանի մեր դասարանի բոլոր աշակերտները գերազանցիկներ լինեն:

48. Ինքներդ կազմեցե՛ք բացականչական նախադասութիւններ և գրեցե՛ք:

դ) ՊԱՏՄՈՂԱԿԱՆ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆ

49. Տրված հարցական նախադասութիւններին լրիվ պատմողական նախադասութիւններ գրեցե՛ք, վոր ստացվի փոքրիկ պատմվածք գարնան մասին:

Գարուն

Ինչ յեղանակ է գալիս ձմեռվանից հետո: Արեւը յերկար է մնում յերկնքում: Ինչպե՛ս է լինում ողը:

Ինչպէս են լինում ցերեկները: Ի՞նչ է լինում ձյունը: Վո՞ր
թռչուններն են վերադառնում տաք յերկրներից: Ինչո՞վ
են ծածկվում դաշտերը: Ի՞նչ են անում կոլտնտեսական-
ները դաշտում:

Պատմելու ձեւով ասված նախադասութիւնը
կոչվում է պատմողական նախադասութիւն:

50. Այս նամակից արտագրեցե՛ք միայն պատմողական նա-
խադասութիւնները:

Սիրելի Ներսես,

Շտապում եմ նամակիդ պատասխանը գրելու:

Վաղվա համար մենք պետք է լուծենք թվարանու-
թիւնից յերեք խնդիր՝ № 101, 104 և 120:

Աշխարհագրութիւնից ուսուցիչը կրկնելու չէ ավել
կլիմայական գոտիները: Հայերենից պետք է գրենք առա-
կեցք գոյականի հոլովումը:

Բնագիտութիւնից ընկ. Ստեփանյանը ավել է «Ոգը»
կրկնել: Այս է բոլորը:

Այսօր ուսներենի ուսուցիչը վերադարձրեց վերջին
թելադրութիւնը: Դու յերեք սխալ ես արել:

Բայց միթէ՞ դու կարող ես վաղը գալ: Մի՛ շտապել,
լավ կազդուրվիր:

Ցտեսութիւն:

Բո ընկեր՝ Պողոս

1937 թ. դեկտեմբեր 15-ին

V. ՀԱՄԱԴԱՍ ԼՐԱՅՈՒՄՆԵՐ ՈՒՆԵՑՈՂ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆ

51. Արտագրեցե՛ք և ընդգծեցե՛ք միևնույն հարցին պատաս-
խարդ լրացումները յուրաքանչյուր նախադասութեան մեջ:

Գեղեցիկ, անուշահոտ, կարմիր վարդը մայիսյան ծա-
ղիկների զարդն է:

Յերևանի դպրոցականները հաճախում են Պատանի
նանդիստեսի քառոն, սիկնիկային քառոն, մանկական
կինո-քառոն, կրկես, մանկական ոպերա:

*զարդ

Նախադասութեան մեջ կարող են լինել միեւ-
նույն հարցին պատասխանող մի քանի լրացումներ:

Այդպիսի նախադասութիւնը կոչվում է հա-
մադաս լրացումներ ունեցող նախադասութիւն:

Համադաս լրացումներն իրարից բաժանվում
են ստորակետներով:

52. Արտագրեցե՛ք և ընդգծեցե՛ք համադաս լրացումները

Ամառը

Բերել ես դու մեզ

Արտեր, խոտի դեղ,

Թուֆ, կեռաս, սալոր,

Հնձվոր ու սաքավոր:

Յեթե համադաս լրացումներ ունեցող նախադասութեան մեջ վերջին լրացումից առաջ և կամ ու կապող բառ ե մտնում, ապա դրանից առաջ ստորակէս չի դրվում:

53. Արտագրեցէք և դրէք բաց բոլոր ստորակետները:

Ինչ առարկաներ ենք մենք անցնում

Յերրորդ դասարանում մենք անցնում ենք հետեւիլ առարկաները՝ հայոց լեզու ուսուցիչ լեզու պատմութիւն թվաբանութիւն բնագիտութիւն աշխարհագրութիւն նկարչութիւն լեռնագիտութիւն և ֆիզիկա:

*Յերրորդ, հայոց լեզու, աշխարհագրութիւն

VI. Մեկից Ավելի Յեռնակաւ Յեւ Մեկից
Ավելի ՍՏՈՐՈԳՅԱԼ ՈՒՆԵՑՈՂ
ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆԵՐ

ա) Մեկից Ավելի Յեռնակաւ ՈՒՆԵՑՈՂ
ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆ

54. Արտագրեցէք և ընդգծեցէք յենթակաները:

Վազրը, առիւծը, բորենին իրենց վանդակներում սպասում էին լուսանալուն:

Հայաստանում աճում են հացահատիկ, բամբակ, խաղող, ծխախոտ:

Նախադասութեան մեջ կարող են լինել մեկից ավելի յենթականեր:
Մեկից ավելի յենթակա ունեցող նախադասութեան մեջ յենթականերն իրարից բաժանվում են ստորակէսներով:

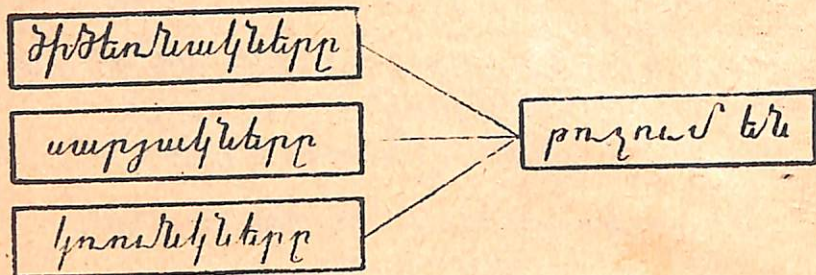
55. Արտագրեցէք մեկից ավելի յենթակա ունեցող նախադասութիւնները և դրէք բաց բոլոր ստորակէսները:

Հեռու հյուսիսում սարերը ծովը գետինը ծածկված են սառույցով:

Արփաշայր Սեւ ջուրը Զանգուռն թափվում են Արաքս գետը:

Թբիլիսին Գուրայիսին Փոթին Սաալինիւրը գտնվում են Վրաստանում:

56. Այս գծագրում արված մեկից ավելի յենթակա ունեւող նախադասութիւնն արտադրեցեք սովորական ձեւով:

57. Համեմատեցեք հետեւյալ մեկից ավելի յենթակա ունեցող նախադասութիւնները նախօրդ նախադասութիւնների հետ և գտե՛ք ի՛նչ տարբերւթյուն կա կեցադրւթյան մեջ:

Սուրենը, Պետիկը և Արտավազըը նվագում են:

Արագածը, Մայսեիսը և Արայի սարը գտնւում են Հայաստանում:

Յեթե մեկից ավելի յենթակա ունեցող նախադասութիւն մեջ վերջին յենթակայից առաջ և կամ ու կապող բառ ե մտնում, ապա դրանից առաջ ստրակեց չի դրվում:

58. Արտադրելիս յուրաքանչյուր նախադասութիւն մեջ ընդգծեցեք բոլոր յենթակաները և դրե՛ք բոց բոլոր ստրակեցները:

Արփիկը Գրիգորը և Զարիկը մտան պիոներական կազմակերպութիւն մեջ:

Ասիան Յեվրոպան Աֆրիկան Ավստրալիան գտնւում են Արեւելյան կիսագնդում:

Մեքենա-տրակտորաւ, կալաններում կան տրակտորներ կոմբայներ շարքացաններ սերմագործներ և կալսող մեքենաներ:

բ) ՄԵԿԻՅ ԱՎԵԼԻ ՄՏՈՐՈԳՅԱԼ ՈՒՆԵՅՈՂ ՀԱՆՄԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆ

59. Բացատրեցեք ստորակետների գործածութիւն գեպքերը հետեւյալ՝ մեկից ավելի ստորոգյալ ունեցող նախադասութիւնների մեջ:

Կոմբայներ ենշում, կալսում, քեսակարծրում ե:

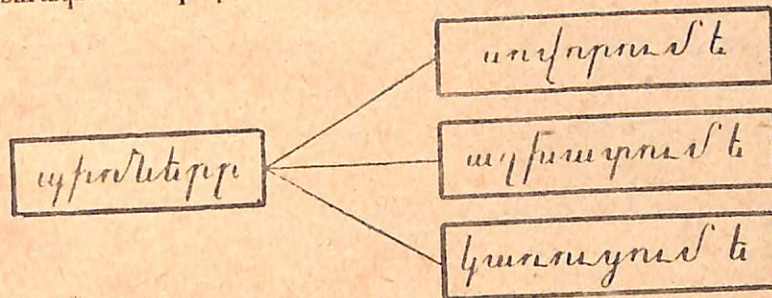
Դիրքապարներ թուշում, լողում, սահում ե:

Նախադասութիւն մեջ կարող են լինել մեկից ավելի ստորոգյալներ:

Մեկից ավելի ստորոգյալ ունեցող նախադասութիւն մեջ ստորոգյալներն իրարից բաժանւում են ստրակեցներով:

60. Արտադրեցեք գծագրերում գրված մեկից ավելի ստորոգյալ ունեցող նախադասութիւնը:

Զմտումա՛ն նախադասութիւնն սկսել մեծատառով և նախադասութիւն վերջում վերջակեց ու կրկնվող ստորոգյալներից հետո ստրակեցներ զննել:

61. Արտագրելիս զրեք բաց բաղած ստորակետներ:

Ուսուցիչը սովորեցնում կրթում դաստիարակում է:
Աշակերտը կարգում գրում հաշվում պատմում նկարում է:

62. Ինչո՞վ է տարբերվում այս նախադասութեան կետադրութեանը № 59-ի I նախադասութեան կետադրութեանից:

*Կոնքայնը եհնում, կապում
և փեսակաւորում է:*

63. Արտագրելիս զրեք բաց բաղած ստորակետներ և շեշտեր:
Աշակերտը կարգաց զրեց հաշվեց պատմեց և նկարեց:

VII. ՉԱԿԵՐՏԻ ՅԵՎ ԱԼՁՍՏՄԱՆ ԳԾԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹՅՈՒՆԸ

64. Արտագրեցէք և ուշադրութիւն դարձրէք՝ վեր խոսքերն են առնված չափերսների մեջ, չափերսներից առաջ ինչ կես է դրված և չափերսներից հետո անմիջապէս յեկող բառը մեծատառով, թէ փոքրատառով է սկսված:

Հուսիներ և արեգակը

Մի որ լուսինն արեգակին աւագ, «Յես քո յեղբայրն եմ, ինչ կլինի՝ մի ձեռք հաղուստ կարես ինձ համար»:

Արեգակը պատասխանեց. «Վեր չաստի հաղուստ կարեմ քեզ համար, բանի վոր դու վնչ մի որ վնչ մի չափսի չես մտում»:

Անխոփոխ կերպով մեջ բերված ուրիշ խոսքն սկսվում է մեծատառով և սկզբից ու վերջից առնվում է չափերսների մեջ:

Ուրիշի խոսքից առաջ գրվում է միջակետ:

65. Արտագրեցէք. հեղինակի բառերից հետո միջակետի դրեք, իսկ ուրիշի խոսքերն առէք չափերսների մեջ:

Ո՛վ ինչ է սիրում

Կամունն ասաց Ամենից լավը կաթն է, ասենք՝ մուկն էլ վատ չի, բայց բռնելը զժվար է:

Շունն ասաց Ի՜նչ էլ բանի անուն տվեցիր, ելի՛ անի, վոսկոր, ջան՝ վոսկոր...

Վաչխարն ասաց Ինձ հարցնեք՝ մի փունջ խոտն ամենից լավն է:

Որինակ՝

Կատուն ասաց. «Ամենից լավը կա՞նք ե. ասենք՝ մուկն ել վատ չի, բայց բռնելը դժվար ե»:

66. Ինչի՞նչ եմ փոխարինում տողերի սկզբին դրված գծերը հետեվյալ հատվածի մեջ:

Յերեխաների վեճը

Շողիկն ասաց.

— Գարնանը դիշերները կարճանում են:

Վարդանն ասաց.

— Վնչ, ինչ ես ասում, գարնանը ցերեկները յերկարում են:

Պապը լսեց նրանց վեճը, ծիծաղեց ու ասաց.

— Բալիկներս, մի լավ մտածեցեք, թե ինչ եք ասում:

Շողիկն ու Վարդանը մտածեցին, մտածեցին և իրենք ել ծիծաղեցին իրենց ասածի վրա:

Հարց ու պատասխանի ժամանակ, յերբ ուրիշի խոսքն սկսվում ե նոր տողից, չակերտի փոխարեն դրվում ե գիծ, վորը կոչվում ե անջատման գիծ:

67. Հետեվյալ հատվածում չակերտներով արված ուրիշի խոսքերը գրեցեք անջատման գծերով:

Փոքրիկ Գրետան

Վոստիկանը հարցրեց Գրետային. «Փոքրիկ, դու մենակ ես»: Գրետան գլխով արեց. «Իսկ մայրդ ուր ե»: «Շուկա չե գնացել»: «Իսկ հայրդ»: Գրետայի սիրտը կասկած ընկավ: Գրետան հիմար չե, վոր հայրիկի տեղն ասի: Նա կտրուկ պատասխանեց. «Հայրիկս մեկնել և այս տեղից՝ չգիտեմ ուր»:

VIII. ԲԱՐԴ ԲԱՌԵՐ

(ՀՆԶՅՈՒՆԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ)

68. Արտագրեցեք բնագծված բառերը

Կոյսնեսասկաններն իրենց վառելանդերը պարարտացրին պարարտանյութերով: Նրանք բեմահավաքին առատ բերք կունենան, վորովհետեւ նրանց վառելանդերը պարարտացված են:

Այն բառերը, վորոնք կազմված են յերկու և ավելի բառերի միացումից, կոչվում են բարդ բառեր

Բարդ բառ կազմող յերկու բառերը մեծ մասամբ կապվում են և ձայնաւորով, վոր կոչվում ե հոդակապ:

Որինակ՝ օերք-ա-հավաք:

69. Կազմեցեք բարդ բառեր հետեվյալ բառերից և գրեցեք

ծիրան, գույն. ոդ, նավ. դեղ, տուն. անձրեվ, չափ. անձրեվ, ջուր. դաս, գիրք. հատակ, գիծ. աստղ, ձեւ

70. Կարդացեք հետեվյալ բարդ բառերը և ասացեք, թե ինչն է նա տարրերվում նրանք նախորդ ածականի բարդ բառերից:

Բարդ բառեր

ազգանուն, հայրանուն, թեյաման, թանաքաման, յերկաթուղի, ծառուղի, բերքառատ, լիանոս, ոդանցք, լուսանցք, գետափ, ծովափ, ամենաանվախ, ամենաուշադիր

Յերբ բարդ բառի յերկրորդ բառը ձայնավորով
ե սկսվում, նոդակապ չի դրվում, բացի այն դեպ-
քերից, յերբ առաջին բառն ամեն բառն է, որի-
նակ՝ ամենաարագ, ամենաընդարձակ և այլն:

71. Կազմեցեք բարդ բառեր հետևյալ բառերից և գրեցեք:

դաս, ընկեր նոր, ընտիր արագ, ընթաց
խաղ, ընկեր հար, ընտիր նախ, ընթաց

Որինակ՝ դասընկեր:

Յերբ բարդ բառի յերկրորդ բառն սկսվում է
ը-ով, այդ ը-ն միշտ պետք է գրել:

72. Կազմեցեք նախադասություններ դործածելով այնպիսի
բարդ բառեր, Վորոնց յերկրորդ բառն սկսվում է ը ձայնավորով:

73. Արտադրեցեք և ընդգծեցեք յե յերկհնչյունը բառասկզբ-
բում և ե ձայնավորը բառամիջում:

արեւ, յեւթ
խաղ, յերգ
լայն, յեւր

արեւել
խաղերգ
լայնեւր

Յեթե բարդ բառի յերկրորդ բառն սկսվում է
յե յերկհնչյունով, այդ յե-ն դառնում է ե:

74. Այս կանոնի համաձայն կազմեցեք բարդ բառեր և գոր-
ծածեցեք նախադասությունների մեջ:

75. Արտադրեցեք բարդ բառեր և ընդգծեցեք նոդակապերը:

Կոլտնտեսության անասնապահը մարգագետնում ա-
րածացնում է անասունները:

Արտապինդ ու աչքարաց վորտորդը լեռնալանջում մի
գալ սպանեց:

Ապրանքատար վազոնները գյուղատնտեսական մեքե-
նաներ բերեցին կոլտնտեսության համար:

76. Յուրաքանչյուր բարդ բառը վերլուծեցեք յերկու բա-
ռերի՝ ցույց տրված որինակով:

Նավավարը նավ է վարում:	Նամակաբերը	
Հանքափորը		Հողաչափը
Հացթուխը		Քարտաշը

77. Գրեցեք տրված հարցերի լրիվ պատասխաններ՝ գործա-
ծելով բարդ բառեր:

Յուզպեմ եմ կոչվում մարդ. սպ-
բանք, փոսք ցանկող վագոնները:
Յուզպեմ եմ կոչվում կոշիկ կարողը,
դաս ցովողը, անշքեմ չափող գործիչը:

78 Կազմեցէք բարդ բառեր հետեւյալ բառերից և զրեցէք:

շողի, մեքենա վոսկի, ծամիկ ապակի, գործ
շողի, նավ վոսկի, գուշն կաշի, գործ
շողի, քարշ վոսկի, զոծեկ գարի, ջուր
Որինակ՝ շողեշարժ, վոսկենեկար, ապակետիպ:

Յեթի բարդ բառի առաջին բաղադրիչ մասը վերջանում է ի-ով, այդ ի ձայնավորի և ա հոգակապի փոխարեն գրվում է ե. որինակ՝ շողի, նավ. — շողի-ա-նավ. — շողենավ:

79. Արտագրեցէք և նշեցէք, թե ինչպես են կազմված հետեւյալ բարդ բառերը:

փորդեսեր, այգեգործ, գինեգործ, տարեվերջ, ուղեզիծ, շողեկաթաս, օղեմաս, վոսկեղբամ, ապակետիպ
Որինակ՝ փորդի-ա-սեր, փորդեսեր:

80. Կազմեցէք բարդ բառեր հետեւյալ բառերից և զրեցէք:

ի—ը

կիր, փար
կիր, ջուր
խիճ, ուղի

ե—ի

հրավեր, գիր
հանդես, սրահ
պատվեր, տու
նվեր, բերել

ու—ը

սուր, ընթաց
գունդ, ասեղ
լուր, գիր

ույ—ու

գույգ, ընթաց
լույս, մուտ
լույս, նկար
լույս, բաց

Որինակ՝ կրափար, սընթաց, հրավերագիր, գուզընթաց:

Բառակազմության ժամանակ վերջին փակ (բաղաձայնով վերջացող) վանկի մեջ

1) ի և ու ձայնավորները սովորաբար փոխվում են ը ձայնավորի, փորը չի գրվում (որինակ՝ կիր, փար=կրափար. լուր, գիր=լրագիր):

2) ե ձայնավորը կարող է փոխվել ի ձայնավորի (որինակ՝ հանդես, սրահ=հանդիսասրահ):

3) ույ յերկհնչյունը փոխվում է ու ձայնավորի (որինակ՝ լույս, բաց=լուսաբաց):

Հնչյունների այդ փոփոխությունը կոչվում է հնչյունափոխություն:

81. Ասացէք նախադասություններ այս բարդ բառերով՝ դասընկեր, նորընտիր, արագընթաց, թեյաման, թանաքաման, յերկաթուղի, գետափ, ծառուղի, ողանցք

82. Կարդացե՛ք հետեւյալ բարդ բառերը և ասացե՛ք, թե ինչով են ձառքերվում նրան՝ մեք սովորած բարդ բառերից:

հացթուխ

փայտիոր

քարտաշ

քաղհան

արեւմուտք

խոհանոց

ջրէկր

փողկապ

հրշեջ

Կան մի շարք բարդ բառեր, փորոնց յերկրորդ մասը բաղաձայնով է սկսվում, բայց ա հոգակապ չունեն. որինակ՝ արեւ, մուտք=արեւմուտք:

83. Կազմեցէք մի քանի նախադասություններ՝ գործածելով ա հոգակապ չունեցող բարդ բառեր:

84. Արտագրեցեք և ընդգծեցեք ա հողակապ ունեցող բառերը մի գծով, իսկ ա հողակապ չունեցողները՝ յերկու գծով:

Ժրաջան քարտաշները նախաճաշի նստեցին:

Սովերախիտ անտառում թռչնորսը թռչուններ և վորսում:

Բաջասիրտ հրշեջները կարճ ժամանակամիջոցում հանդգրին բաղմահարկ շենքում բռնկված հրդեհը:

85. Կազմեցեք բառք բառեր և, ու կապող բառերով:

յել, եջ—յելևեջ առ, տուր—առևտուր
յերթ, յեկ—.... կեր, խում—....

Կան մի քանի բառք բառեր, վորոնց բաղադրիչ մասերն իրար հետ միանում են և կամ ու կապող բառով. որինակ՝ յել, եջ—յելևեջ:

86. Կազմեցեք նախադասութիւններ ներքեւում տրված բառերով և ասացեք, թե ինչպիսի բառերից են կազմված նրանք:

թելկապեր, գրչաման, սրբակից, մասխա-
նառ, գրաման, քապագիր, լժակից, հրախառ,
շրջապագեար, նսրնգագույն

87. Արտագրեցեք ներքեւում տրված բառերը և նշեցեք, թե ինչպե՞ս են կազմվել նրանք. որինակ՝ լրագրավաճառ=լուր-ա-գիր-ա-վաճառ:

լրագրավաճառ, հեռագրատուն, յերկաթուղագիծ, հեռագրատուն, հրացանածիգ, կիսագրադես, կրճարնշանակիր, շքանշանակիր, ջրակեկտրակայան, ողանավակայան

88. Արտագրեցեք բարդ բառերը՝ նշելով, թե նրանք ինչ բառերից են կազմված. որինակ՝ գրատխսակ=գիր, տխսակ:

Հերթապահները դասամիջոցին պարտավոր են հետեւել դասարանի ոգափոխությանը, գրատախտակի մաքրությանը և դասարանում պետք է պատրաստ ունենան կավիճ, սրբիչ և այն ոժանդակ պարագաները, վորոնք անհրաժեշտ են ուվյալ դասի համար:

Հերթապահ աշակերտները պարտավոր են ոգնել դասատուներին ուվյալ դասի համար համապատասխան զըննական պարագաները հայթաթելու և դասավորելու:

89. Արտագրեցեք և ուշադրութեամբ դիտեցեք, թե տրված պարզ բառերից բարդ բառ կազմելիս ի՞նչ փոփոխութիւն է տեղի ունենում:

այտ, վոսկր—այտոսկր
բարձր, վորակ—բարձրորակ
անձրեւ, վորդ—անձրեւվորդ
յերիգ, վորդ—յերիգորդ
գաղան, վորա—գաղանորա
թռչուն, վորա—թռչնորա

Յերբ բարդ բառ կազմելիս յերկրորդ բառն առանձին վերցրած սկսվում է վա յերկհնչյունով, ապա բարդ բառի մեջ նա կորցնում է իր սկզբի վ հնչյունը (որինակ՝ բարձր, վորակ—բարձրորակ):

90. Կազմեցեք նախադասութիւններ գործածելով այնպիսի բարդ բառեր, վորոնց յերկրորդ բառն առանձին գործածելիս սկսվում է վա յերկհնչյունով:

91. Արտագրեցեք և ուշադրութեամբ զիտեցեք, թե տված բառերից բարդ բառ կազմելիս ի՞նչ փոփոխութիւնն և տեղի ունենում:

զարուն, ցան—զարնանացան
աշուն, վար—աշնանավար
իրիկուն, պահ—իրիկնապահ
անասուն, պահ—անասնապահ

92. Արտագրեցեք և ուշադրութեամբ զիտեցեք, թե տված բառերից բարդ բառ կազմելիս ի՞նչ փոփոխութիւնն և տեղի ունենում:

ամիս, թիվ—ամսաթիվ
ծաղիկ, աման—ծաղկաման
ուղիղ, անկյուն—ուղղանկյուն
կոշիկ, կարող—կոշկակար

Մի քանի բազմավանկ բառերի վերջին փակ վանկի ու կամ ի ձայնավորը դուրս ե ընկնում (գեղջվում և), յերբ նրանցից բարդ բառեր ենք կազմում (որինակ՝ անասուն, պահ—անասնապահ. կոշիկ, կար—կոշկակար):

93. Կազմեցեք նախադասութիւններ գործածելով այնպիսի բարդ բառեր, վորոնց առաջին բառի ու կամ ի ձայնավորը զեղջված լինի:

IX. ԳՈՅԱԿԱՆ

94. Արտագրեցեք՝ կետերի տեղը յեմբականեր դնելով:

Հացթուխը հաց ե թխում: (ի՞նչը) մեկնեց:
.... (ո՞վ) քար ե տաշում: (ի՞նչը) շարգվեց:
.... (ո՞վ) գիրք ե կազմում: (ի՞նչը) թառամեց:

95. Արտագրեցեք նախ՝ ունումնական պիտույքների անունները և ապա՝ գլուղատնտեսական մեքենաների ու գործիքների անունները:

տրակտոր, գասագիրք, տետրակ, շարքացան, գրչա-
կոթ, մանգաղ, գերանդի, գրչածայր, գրիչ, մատիտ, կոմ-
բայն, թանաքաման, փոցի, քանոն, վրձին, ջրաներկ

96. Արտագրեցեք և կետերի տեղը դրեք այն բառը, վորն արտահայտում ե, թե թված առարկաներն ի՞նչ են:

Հրացանը, առըճանակը և թուրը:
Սեղանը, նստարանը, պահարանը և մահճակալը:
Շոգեբարձը, կոմբայնը, տրակտորը և շարքացանը:
(մեքենաներ, գեմեր, կահույք)

97. Արտագրեցեք նախ՝ այն բառերը, վորոնք ցույց են տալիս բնութան յերեվայքներ (կաշմակ, փոքրիկ) և ապա՝ այն բառերը, վորոնք ցույց են տալիս հասարակական յերեվայքներ (հեղափոխություն, ժողով):

անձրեվ, ընտրութիւն, միտինգ, կայ-
ծակ, հեղափոխութիւն, վարուն, վորոտ,
կոխի, աշուն, ժողով, քամի, տաքութիւն

Մարդիկ, կենդանիները, իրերը, բնութեան
յերեվայքները և զեպքերը ընդհանուր անու-
նով կոչվում են առարկա:

Առարկա ցույց տվող բառերը կոչվում են
գոյական:

98. Արտագրեցե՞ք՝ ընդգծելով գոյականները:

Դպրոցում

Դպրոցի դահլիճը հնչեց: Բախում խաղերն ընդհատվեցին: Աշակերտները դասարան գնացին: Ուսուցիչը ներս մտավ: Դասն սկսվեց:

99. Դրեցե՞ք շարադրություն «Դպրոցի գրադարանում» վերնագրով, վորի մեջ գործածեցե՞ք հետևյալ գոյականները:

Դպրոց, գրադարան, աշակերտներ, վարիչ, գիրք, ընթերցանություն, պատմվածք

100. Արտագրելիս կետերի տեղը դրե՞ք հոկտեմբերիկ գոյականը և փոփոխեցե՞ք հարցերի համաձայն:

.... (ո՞վ) գերազանցիկ աշակերտ ե: (ո՞ւմ) կրճքին կա աստղիկ: (ո՞ւմ) զրքեր տվեցին: (ո՞ւմ) սիրում են բոլորը: (ու՞մի՞ց) գոհ են: (ու՞մո՞վ) պարծենում են: (ո՞ւմ մեջ) առաջացել է սեր դեպի գեղը:

Անձ ցույց տվող գոյականների համար տրվում են ո՞վ, ո՞ւմ, ումի՞ց, ումո՞վ, ո՞ւմ մեջ հարցերը:

Մնացած գոյականների համար տրվում են ի՞նչ, ի՞նչի՞, ի՞նչի՞ց, ի՞նչո՞վ, ի՞նչո՞ւմ հարցերը:

101. Արտագրեցե՞ք հոգվածից գոյականները գնելով նշանը մոտ համապատասխան հարցեր:

Առաջ և հիմա

Ուր առաջ գետակն եր խոխոջում, այնտեղ ելեկտրակայանն է դրդում:

Ուր ճահիճներն ելին, այսօր բամբակն է ծաղկում:

Ու ամեն տեղ բանվորներ, մեքենաներ... Ամեն տեղ լիում է աշխատանքը կոլտնտեսութուններում:

X. ՀԱՏՈՒՆ ՅԵՎ ՀԱՍՍԵՐԱՆ ԱՆՈՒՆ

102. Արտագրեցե՞ք և ընդգծեցե՞ք անուն, հայրանուն և ազգանուններ:

Ռուս հայրերի գրողներ

Մեխասնուր Աերգեյեվիչ Մուշկեր, Լեւ Նիկոլայեվիչ Մոլոտով և Մեխաիլ Մախարովիչ Գորկին հայրերի ռուս գրողներ են:

103. Արտագրեցե՞ք և ընդգծեցե՞ք այն գոյականները, վորոնք մեծատառով են սկսված:

Անդրկովկասի ելեկտրակայանները

Տես՝ վառվում են Զագեսի
Բյուր աչքերը լուսարձակ,
Կասպիական լույսերի
Փայլն է ընկնում ջրերին,
Զորագետի վարսերից
Լույս է ծորում ձորերին,
Քանաքեռից, Ռինից
Յելնում է զսլոգ արեգակ:

104. Արտագրեցե՞ք և ընդգծեցե՞ք այն գոյականները, վորոնք մեծատառով են սկսվում:

Վարդես Հալիլ, ուսուցիչ Հակոբյանը, Մպանդարյան փողոց, Յերեվան քաղաք, Մարտունի դուռ, Զանգու գետ,

Արագած լեռ, Ստեփանավանի շրջան, Իսպանիա լեռիկը,
Կասպից ծով, Սեփանա լիճ, Ծիրան լեռ, Չալանկ շուռ

Բոլոր վարպետներին Հայկ կարելի՞ յե ասեր
Բոլոր գյուղերին Մարտունի կարելի՞ յե ասեր
Բոլոր գյուղերին գյուղ կարելի՞ յե ասեր
Բոլոր փողոցներին փողոց կարելի՞ յե ասեր

Այն անունը, փոր տալիս ենք միևնույն տե-
սակին պատկանող առարկաներից ամեն մեկին,
կոչվում ե հասարակ անուն (որինակ՝ վարպետ,
հաղափ, գյուղ, լիճ, գիրք):

Այն անունը, փոր տալիս ենք միևնույն տե-
սակին պատկանող առարկաներից մեկին՝ այդ-
պիսին մյուսներից տարբերելու համար, կոչ-
վում ե հատուկ անուն (որինակ՝ Հայկ, Յերեվան,
Մարտունի, Կասպից):

Հատուկ անունները գրվում են մեծատառով:

105. Հետևյալ հասարակ անունների մոտ գրե՛ք նրանց հար-
մաք հատուկ անուններ:

պիտուներ		ծով		լեռ
աշակերտ		լիճ		շրջան
բժիշկ		գետ		փողոց

106. Հետևյալ հատուկ անունների մոտ գրե՛ք նրանց հար-
մաք հասարակ անուններ:

Մարդկանց անունները, հայրանունները,
ազգանունները, կենդանիներին տրվող անուն-
ները, քաղաքների, շրջանների, գյուղերի, գե-
տերի, լեռների և ընդհանրապես աշխարհագրա-
կան անունները հատուկ անուններ են:

107. Կետերի տեղը գրե՛ք տրված տառով սկսվող մարդկանց
անունները:

Նրա	Ճ	Ջ
Ք	Կ	Մ
Գ	Է	Ը
Պ	Չ	Ո
Ե	Ղ	Ս
Չ	Ճ	Վ
Լ	Մ	Ս
Ք	Յ	Ո
Ժ	Ն	Ս
Դ	Լ	Վ
Լ	Ո	Ք
Դ	Ո	Ջ

108. Արտազրեցեք այբբեն սկան կարգով:

Հայաստանի մի քանի յրգանքերը
 Մանասի, Կիրովականի, Արեւիս-
 նականի, Լեւոնականի, Մարգարեան,
 Խոկոսեան, Կոնստանտինի, Մի-
 կայանի, Կոնստանտինի Գրիգորյանի:

109. Արտազրեցեք միայն հարցերը և ամեն մեկից հարցա-
 րարին լրացնել ձեզ համար:

Հարցաթերթիկ

Ազգանուն.—	Հեղինակ.
Անուն.—	Զարգացի.
Հայրանուն.—	Գրիգորի.
Քանի տարեկան ես.—	Մաս քանի.
Վեր դարձեցե՞ք սովորում.	Գործի անվան դպրոցում.
Վեր դասարանում ես.—	Յերբուրդ. դասարանում.
Ծնողներից զբաղմունքը.—	Պատասխան.
Հասցեդ.—	Մայրական փողոց N 98.

109. Արտազրեցեք և ընդգծեցեք հետևյալ անունները:

Խորհրդային Միության մեծ գործարաններում

Գործի քաղաքի Ավտոմոբիլի գործարանը վեց ընդ-
 յուն մի նոր ավտոմոբիլ է պատրաստում:

Ստալինգրադի Տրակտորի գործարանն ամեն մի վեց
 ընդյունում մի նոր արակտոր է արտադրում:

Մոսկվայի Հեծանվի գործարանում մի ընդյունում մի
 նոր հեծանվ է պատրաստում:

111. Արտազրեցեք և հատուկ անուններ ընդգծեցեք:

Հայաստանի հարստությունները

Տուֆ ստացվում է Արթիկում, իսկ պեմզա՝ Անիում
 և Մանուկշուղում:

Բամբակի ցանքերը տարածված են Հոկտեմբերյանի,
 Վաղարշապատի, Ղամարլիի և Վեդիի շրջաններում:

Ցեմենտ ստացվում է Դավալում, իսկ պղինձ՝ Ալու-
 վերդում և Ղափանում:

112. Արտազրեցեք և հատուկ անուններ ընդգծեցեք:

Մեր մայրաքաղաքները

Խորհրդային Միության և Խորհրդային Ռուսաստանի
 մայրաքաղաքն է Մոսկվան:

Խորհրդային Ուկրաինայի մայրաքաղաքն է Կիևը:

»	Բելոստալայի	»	»	Մինսկը:
»	Ազրբեյջանի	»	»	Բաքուն:
»	Վրաստանի	»	»	Թբիլիսի:
»	Հայաստանի	»	»	Յերեվանը:
»	Թուրքմենստանի	»	»	Աշխաբադը:
»	Ուզբեկստանի	»	»	Տաշքենդը:
»	Տաջիկստանի	»	»	Ստալինաբադը:
»	Ղաղախստանի	»	»	Ալմա-Աթան:
»	Կիբեիլիայի	»	»	Ֆրունզեն:

113. Գրեցե՛ք մարդկանց, բաղաճների, գյուղերի, կայաւաննե-
 րի, օջաղների, լեռների, գետերի, լճերի, ծովերի, լեռների, լեռների, լեռների, լեռների, լեռների:

114. Արտազրեցեք և հատուկ անունների տակ քաղեցե՛ք մեկ
 դիմ, իսկ հատուկ անունների տակ՝ յերկու դիմ:

Թաշնապահ Աղավնին շատ աղավնի ունի:

Մեր ընկերուհիներինց Շուսանն ու Համսիկը սիրում են հասմիկ հ օուսան:

Հովտեմբերիկ Աստղիկը կրծքից աստղիկ ե կախեր:

115. Արտազրեցեք և չափերտների մեջ առեք գրվածքների, լրագրերի, համդեսների, կոլմեստությունների անունները և սկսեցնե՛ք մեծատուով, վորովհետև դրանք նույնպես հատուկ անուններ են:

«Արշավորս» պատմվածք, «Բնադրիաություն» պատմվածք, «Պիոներ կանչ» թերթ, «Հովտեմբերիկ» հանդես, «Բնաբերնացիոնալ» կոլտնտեսություն, կինո «Անաստված»

Չափերտների մեջ առնվում են հիմնարկների այն պայմանական անունները, վորոնք առանց չափերտների այլ իմաստ ունեն. որինակ՝ «Արագած» արտել:

116. Արտազրեցեք՝ գրվածքների անուններն ընդգծելով:

Հովհաննես Թումանյան

Հովհաննես Թումանյանը մանուկների համար շատ ու շատ վոտանավորներ ու պատմություններ ե գրել: Յերեկանները շատ են սիրում Թումանյանի «Գիջորը», «Գելը», «Տերն ու ծառան», «Արշավորսը», «Շունն ու կատուն», «Մի կաթիլ մեղրը» և այլն:

117. Արտազրեցեք՝ համդեսների և լրագրերի անուններն ընդգծելով:

Վոչ մի աշակերտ առանց թերթի

Մեր դպրոցի բոլոր աշակերտներն ստանում են թերթեր և հանդեսներ. լերկորդ դասարանցիները բոլորն ել

ստանում են «Հովտեմբերիկ», իսկ լերկորդ և չորրորդ դասարանցիները՝ նաև «Պիոներ կանչ» և «Կարմիր ծիլեր»:

118. Արտազրեցեք՝ կետերի տեղ բաց քողած բառերը գրելով:

Այս տարի մենք սովորել ենք բանաստեղծ ի «....» վոտանավորը: Անցյալ տարի անգիր սովորել ենք բանաստեղծ ի «....» վոտանավորը:

119. Արտազրեցեք՝ բաց քողած չափերտները ընելով:

Յերեվանի Տիկնիկալին թատրոնը բեմադրել ե Չարի վերջը, Կաշտանկա, Տերն ու ծառան և այլ պիեսներ, իսկ Պատանի հանդիսատեսի թատրոնը՝ Գիջորը և այլն:

120. Արտազրեցեք միայն հատուկ անուններ:

Պուշկին

Ռուսական մեծ բանաստեղծ Ալեքսանդր Մերգելին Պուշկինը ծնվել ե Մոսկվայում՝ 1799 թվին: Նա շատ հետաքրքիր պատմվածքներ ու հեքիաթներ ե գրել նաև մանուկների համար: Մեր մանուկներին ծանոթ են նրա գրվածքներից «Վոսկի ձկնիկը», «Մալթան թագավորի հեքիաթը», «Տերն ու իր Բալդի ծառան» և այլն:

Պուշկինը յեղել ե Ռուսաստանի շատ վաղերուում: Նա անցել ե նաև Վրաստանով, Հայաստանով: Յեղել ե Թբիլիսիում, Երզրումում: Պուշկինը լերկար տարիներ ապրել ե Պետերբուրգում (այժմ՝ Լենինգրադ):

Պուշկինը մեռել ե 18 7 թվին և թաղվել ե Միխայլովսկո ե դյուղում: Խորհրդային Միության Ժողովուրդը 1937 թվին կատարեց նրա մահվան հարյուրամյակը:

XI. ԳՈՅԱԿԱՆՆԵՐԻ ԹԻՎԸ

121. Յուլյց տվեք գոյականները և նրանց բիւր առաջին և յերկրորդ հատվածներում:

1

2. Ող թռչունը կերակրվում է մոծակով, թրթուրով, սարգով, վորգով:

Աշնանը դեպի տաք յերկիր են չվում սարյակը, ծիծեռնակը, կռունկը, արծիվը:

2

2. Ող թռչունները կերակրվում են մոծակներով, թրթուրներով, սարգերով, վորգերով:

Աշնանը դեպի տաք յերկրներ են չվում սարյակները, ծիծեռնակները, կռունկները, արծիվները:

Գոյականներն ունեն յերկու թիվ՝ յեզակի և հոգնակի:

Յեզակին ցույց է տալիս մի առարկա:
Հոգնակին ցույց է տալիս նույն տեսակին պատկանող մեկից ավելի առարկաներ:

Հոգնակի կազմելիս միավանկ գոյականներին ավելացնում ենք եր, իսկ բազմավանկներին՝ ներ:

122. Արտագրեցե՛ք շեղագրով տպված գոյականները հոգնակի դուրսնելով:

Գարնանացանի համար

Տանենք քաղցոր, գութան, Եւրփացան.

Գարնան ցանքերը մեզ են սպասում:

123. Կազմեցե՛ք հետևյալ գոյականների հոգնակին և հարմար կերպով լրացրե՛ք յուրաներն ընդգծեցե՛ք:

տառ — տառեր

բառ —

գիրք — գրքեր

գիծ —

թուղթ — թղթեր

դունդ —

բուլեղիկ — բուլեղիկներ

պիտներ —

հոկտեմբերիկ —

աշակերտ —

դպրոց —

գրիչ —

կոմյերիտական

կոմունիստական

գործարան

հարվածային

նախադասություն

գոյական

— կոմյերիտականներ

—

—

—

—

—

Միավանկ բառերի ի, ու ձայնավորները հոգնակիում կարող են փոխվել ք-ի, վոր չի գրվում. որինակ՝ լիճ — լճեր, ջուր — ջրեր:

124. Արտագրեցե՛ք նախ յեզակի բիւր գոյականները և ապա՝ հոգնակի բիւր գոյականները:

Սպրանքատար գնացքը

Գյուղից քաղաք է բերում,

Քաղաքից գյուղ է տանում

Տեսակ-տեսակ սպրանքներ,

Ցորեն, յուղ, անասուններ:

125. Աբաղբեցեք շեղագրով ցաված գոյականները՝ հոգնակի դարձնելով:

Տրակտորի գործարան

Տրակտորի գործարանը **սրակսոր-սրակսորի** յետեվից ուղարկում է կոլտնտեսություններին: Կոլտնտեսություններին հոգիքը վարում են **սրակսորով**: Ցանում են բարձրացնում: Հնձում են հնձող մեքենայով:

126. Աբաղբեցեք շեղագրով ցաված գոյականները՝ յեզակի դարձնելով:

Ճանաչում եք ինձ

Յես բերում եմ պայծառ արեւի ու առք ուրե: Յես ծածկում եմ դաշտերը դալար խոտերով ու զարդարում անտառները կանաչ տերեւներով: Յես բերում եմ ծաղիկներ ու բլբլներ, կանչում եմ բոլորներին հեռու յեկեմքից և աշխարհը լցնում յերգերով:

XII. ԳՈՅԱԿԱՆՆԵՐԻ ՎՈՐՈՇՈՂ ՀՈԴԸ

127. Աբաղբեցեք և ընդգծեցեք շեղագրով ցաված բառերը:

Փոքրիկ Կիմը Հոկտեմբերի հանդեսին

Հանդեսն է հոսում հանդարտ,
Բռնած փողոցները լայն.
Նրա մեջ Կիմն է հպարտ՝
Շարքերում ժպտում անձայն:
Ձգում է բայցն ավելի,
Ուռցնում կուրծքը հպարտ,
Վոր տեսնեն վզի կարմիր
Փողկապը սիրուն ալ-վարդ:

Ը կամ և մասնիկը դրվելով գոյականի վերջում՝ տալիս է նրան վորոշ ու ծանոթ առարկայի նշանակություն և կոչվում է վորոշող հոդ:

128. Աբաղբեցեք՝ Գրիգոր անվան տեղ Գեղամ գործածելով, և Կիմ անվան տեղ՝ Սմալիա:

1. Գրիգորը գրեց:
2. Գրիգորն առաց:
3. Կիմն խրախուսանքի արժանացավ:

1. Ն վորո՞ւնք հոգ սովորաբար գրվում է այն
դեպքում, յերբ բաղաձայնով վերջացող բա-
ռից հետո հաջորդ բառն սկսվում է ձայնավորով:

2. Ը վորո՞ւնք հոգ սովորաբար գրվում է այն
դեպքում, յերբ բաղաձայնով վերջացող բառից
հետո հաջորդ բառն սկսվում է բաղաձայնով:

3. Չայնավորով վերջացող բառերի վերջում
միայն & վորոջոց հոգ է գրվում:

XIII. ԳՈՅԱԿԱՆՆԵՐԻ ՀՈՒՈՎՆԵՐԸ

129. Արտագրեցեք շեղադրով տպած գայականներ:

Մի առակեք շատ լավ նվագում է: Մի առակեքի
նկարը շատ հաջող էր: Մի առակեքի խաղալիք նվիրեցին:
Ուսուցիչն սպասում է մի առակեքի: Մի առակեքից
նամակ ստացա: Մի առակեքով նա շատ է պարծենում:
Առակեքի մեջ ողաչու դառնալու ձգտում կա:

Ո՞վ է շատ լավ նվագում.—մի առակեքա:

Ո՞ւմ նկարն է շատ հաջող.—մի առակեքա:

Ո՞ւմ նվիրեցին խաղալիք.—մի առակեքա:

Ո՞ւմ է սպասում ուսուցիչը.—մի առակեքա:

Ումի՞ց նամակ ստացա.—մի առակեքա:

Ումով է նա պարծենում.—մի առակեքով:

Ո՞ւմ մեջ ողաչու դառնալու ձգտում կա.—մի առա-
կեքի մեջ:

130. Արտագրեցեք շեղադրով տպած գայականներ:

Խորհրդային Միության մեջ աշխատանք շատ կա:

Աշխատանքի հերոսներ շատ կան մեր սրահներ յերկ-
րում: Բեկեռ նվաճողներ Շիրշովը և Ֆյոդորովը նվիրվել են
գիտական աշխատանքի: Մեր առակեքները հասարակա-
կան աշխատանք են կատարում: Իմ հասարակական աշ-
խատանքից բոլորը գոհ են: Մենք պարծենում ենք մեր
ստախոնովականների աշխատանքով: Պիոներները դպրո-
ցական աշխատանքում գերազանցել են:

132. Այս հոգվածից արտագրեցե՞ք ճեղագրով ապված գոյականները:

Գերազանցիկ աշակերտը

Գերազանցիկ աշակերտը խնամքով է գրում: Գերազանցիկ աշակերտի տետրակը մաքուր է: Դրա համար գերազանցիկ աշակերտին գրքեր նվիրեցին: Բոլորը սիրում են գերազանցիկ աշակերտին: Գերազանցիկ աշակերտից որինակ են վերցնում: Գերազանցիկ աշակերտով պարծենում են: Այս գերազանցիկ աշակերտի մեջ ուսուցիչն արտակարգ ընդունակություններ է տեսնում:

133. Արտագրեցե՞ք ճեղագրով ապված գոյականները:

Աշխատանքը

Առաջ աշխատանքը համարվում էր ծանր բեռ: Աշխատանքի դերը փոխվել է մեզ մոտ: Մեր բոլոր աշխատանքները լծվել են աշխատանքի: մենք սկսում ենք մեր աշխատանքը: Աշխատանքից մենք վոչ միայն չենք փախչում, այլև պարծենում ենք աշխատանքով: Աշխատանքում մենք տեսնում ենք պատվի, փառքի, հերոսությունից և արիության գործ:

134. Համեմատեցե՞ք աշակերտը և աշխատանքը գոյականների փոփոխություններն իրենց վերջավորությունների համեմատ:

1. Ուղղական	ո՞վ աշակերտը	ի՞նչը աշխատանքը
2. Սեռական	ո՞ւմ աշակերտի	ի՞նչի՞ աշխատանքի
3. Տրական	ո՞ւմ աշակերտին	ի՞նչի՞ աշխատանքին
4. Հայցական	ո՞ւմ աշակերտին	ի՞նչը աշխատանքը
5. Բացառական	ու՞մի՞ց աշակերտից	ի՞նչի՞ց աշխատանքից
6. Գործիական	ու՞մո՞վ աշակերտով	ի՞նչո՞վ աշխատանքով
7. Ներգոյական	ո՞ւմ մեջ աշակերտի մեջ	ի՞նչո՞ւմ աշխատանքում

Նախադասության մեջ գոյականների վերջավորությունները փոփոխվում են

ո՞վ, ի՞նչ, ո՞ւմ, ի՞նչի՞, ո՞ւմ ի՞նչի՞, ո՞ւմ, ի՞նչ, ու՞մի՞ց, ի՞նչի՞ց, ու՞մո՞վ, ի՞նչո՞վ, ո՞ւմ մեջ, ի՞նչո՞ւմ հարցերի համաձայն:

Այս հարցերին պատասխանող գոյականների ձևերը կոչվում են հոլովներ:

Գոյականների փոփոխությունը հոլովների համաձայն կոչվում է հոլովում:

Հայերենում կա յոթ հոլով՝

1. Ուղղական —	ո՞վ, ի՞նչ	հարցերով:
2. Սեռական —	ո՞ւմ, ի՞նչի՞	»
3. Տրական —	ո՞ւմ, ի՞նչի՞	»
4. Հայցական —	ո՞ւմ, ի՞նչ	»
5. Բացառական —	ու՞մի՞ց, ի՞նչի՞ց	»
6. Գործիական —	ու՞մո՞վ, ի՞նչո՞վ	»
7. Ներգոյական —	ո՞ւմ մեջ, ի՞նչո՞ւմ	»

Ո՞վ, ո՞ւմ, ո՞ւմ, ո՞ւմ, ու՞մի՞ց, ու՞մո՞վ և ո՞ւմ մեջ հարցերը արվում են անձ ցույց տվող գոյականների համար, իսկ ի՞նչ, ի՞նչի՞, ի՞նչի՞, ի՞նչ, ի՞նչի՞ց, ի՞նչո՞վ, ի՞նչո՞ւմ հարցերը մյուս գոյականների համար:

131. Համեմատեցե՞ք աշակերտ և աշխատանք գոյականների փոփոխություններն իրենց վերջավորությունների համեմատ:

Հոլովներ

1. Ուղղական	ո՞վ	աշակերտ	ի՞նչ աշխատանք
2. Սեռական	ո՞ւմ	աշակերտի	ի՞նչի՞ աշխատանքի
3. Տրական	ո՞ւմ	աշակերտին	ի՞նչի՞ աշխատանքին
4. Հայցական	ո՞ւմ	աշակերտին	ի՞նչ աշխատանքը
5. Բացառական	ու՞մի՞ց	աշակերտից	ի՞նչի՞ց աշխատանքից
6. Գործիական	ու՞մո՞վ	աշակերտով	ի՞նչո՞վ աշխատանքով
7. Ներգոյական	ո՞ւմ մեջ	աշակերտի մեջ	ի՞նչո՞ւմ աշխատանքում

135. Արտագրեցէք և ընդգծեցէք ուղղական հոլովով գործած-
ված գոյականները:

Ուղղական հոլով

Նշուրը փայլում է

Նշուրը կայծակը
փայլում է: փայլարակում է:

Արանուշ սովորում է: Ձմեռը յեկափ: Սեղանի վրա
գիրք կա: Ուսուցիչը դաս է ապրիս: Ծաղիկները բացվում
են: Մի առակեթ լավ նվագում է:

Նախադասության մեջ յենթական դրվում է
ուղղական հոլովով:

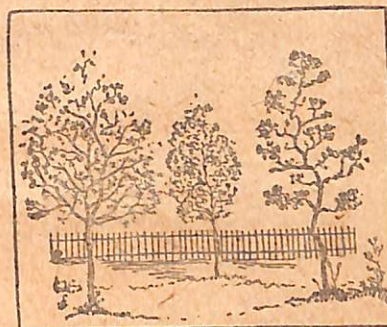
136. Կազմեցէք մի քանի նախադասություններ, վերտեղ
ուղղական հոլովով գործածան լինի:

137. Արտագրեցէք և ընդգծեցէք սեռական հոլովով գործած-
ված գոյականները:

Սեռական հոլով

Հերերխաւեր

գնացիք Նեկեկ

Պարտեզի մազիկի
ծառերը ծաղկել են: վոտները յերկար են:

Վահանի գիրքը նոր է: Գրքի նկարները գեղեցիկ են: Պիո-
ների փողկապը փայլում է: Դպրոցի բակն ընդարձակ է:
Տիգրանի բոլոր զնահատականները գերազանց են:

Վահանի, գրքի, պիոների լրացումները դրված
են սեռական հոլովով:

138. Կազմեցէք նախադասություններ, վերոնց մեջ լրա-
ցումներից մեկը լինի սեռական հոլովով:

139. Աբաղբեցեք և ընդգծեցեք սրահան հոլովով գործած-
ված գոյականները:

Տրական հոլով

դպրոցը

պարգևաբերել

գերազանցել ներքին

Գիմն. խոտ և տալիս Աշոտի վառքը դիպավ
այծին: բարի:

Աշակերտը նամակ գրեց մայրիկին Գործարանի վար-
չությունը նվերներ տվեց հարվածայիններին:

Այծին, բարի, մայրիկին, հարվածայիններին
լրացումները դրված են սրահան հոլովով:

140. Աբաղբեցեք և փակագծերում տրված գոյականները
գործածեցեք սրահան հոլովով:

Գրադարանատերը նոր գիրք տվեց (առակերտներ):
Գնացքը մատեցավ (կապույտ): Տղաները գնացին
(ջուր): Հայրիկը (Չավեն) պայուսակ նվիրեց:

141. Աբաղբեցեք և ընդգծեցեք հայցական հոլովով գոր-
ծած ված գոյականները:

Հայցական հոլով

պիտներները

սիրում են

աշխատանքը

Վարպետը սրում և Բանվորուհին շոր և
դուրը: արդուկում:

Յես տեսա Արամին: Յես տեսա «Գիքոր» կինոնկա-
րը: Աղաջին փնտռում և Հայկին և իր կորցրած գիրքը:

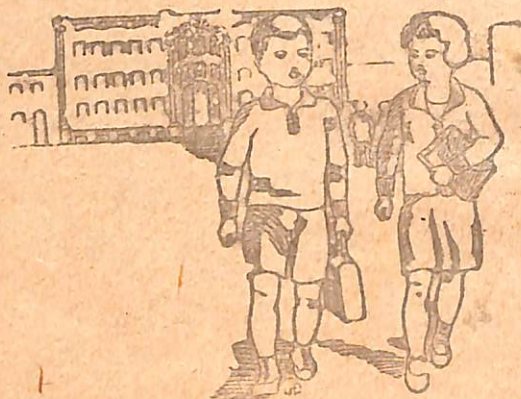
Հայցական հոլովը վերջավորությամբ նման
և ուղղական հոլովին, յերբ իր և ցույց տալիս,
նման և սրահան հոլովին, յերբ անձ և ցույց տալիս:

142. Կազմեցեք մի քանի նախադասություն, վերտեղ գո-
յականը գործածված լինի հայցական հոլովով:

143. Յույց տվեք բացատրական հոլովով գործածված գոյականները հետևյալ նախադասութունների մեջ:
Բացատրական հոլով

Նշականություններ — վերադառնում են

դպրույթ

Արածը դուրս լեկավ Յերեվանից: Նա հեռացավ քաղաքից: Յես նամակ ստացա Արփիկից: Սեղանը շինված է փայտից: Կառվե գործում են կանեփից: Մարտից հետո գալիս է ապրիլը: Մեր պարտիզում բացի վարդից կան և ուրիշ հոտավետ ծաղիկներ:

Յերեվանից, Արփիկից, փայտից, մարտից լրացումները դրված են բացատրական հոլովով:

144. Ինքներդ առաջնք մի քանի գոյականներ բացատրական հոլովով և ապա՝ նախադասութուններ կազմեցե՛ք այդ բառերով:
 62

145. Արտագրեցե՛ք և ընդգծեցե՛ք գործիական հոլովով գործածված գոյականները:
Գործիական հոլով

Նշականություն — գրում են

ճարհարով

Հյուսնը սդոցում է սդոցով:

Աչքով տեսնում ենք, ականջով՝ լսում, բիծով՝ հոտոտում, լեզվով՝ ճաշակում ու ձեռքերով՝ շոշափում:

Մատիտով, սդոցով, աչքով լրացումները դրված են գործիական հոլովով:

146. Լրացրե՛ք գործիական հոլովով դրոշմաները:

Վեր գործիքով խնչ են անում

Խոտը դիզում են: Մարդերը փորում են:
 Ցորենը հնձում են: Առամները փաքում են:
 : (խոզանակով, հնձող մեքենայով, բահով, յեղանով)

Ներգոյական հոլով

unfurnished table

quziron^s

Ընկ. Բերիայի անվան դպրոցում կա պիոներական
ակումբ: Ձարիկը սովորում է յերրորդ դասարանում: Նա
հաճախ լինում է ընթերցարանում: Մի ժամում վերջաց-
նում է դասեր պատրաստելը: Գրքերը մաքուր պահում է
պայուսակում: Ձարիկի մեջ մեծ սեր կա դեպի ընթեր-
ցանությունը:

Անձ ցույց տալով գոյականների ներգոյականը արտահայտվում է ռեռական հոլովով և մեջ բառով (աշակերտի մեջ, պիտենքի մեջ):

64

Z n q G u l l

3 6 q a 4 b

{0, 14}

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱՆ ԳԱՏԿԵՐ

124

Ա Ն Ճ				Ի Բ	
Հոլով	Հաքցեբ	Առանց հոդի	Վերջոյ հոդով	Առանց հոդի	Վերջոյ հոդով
Ուղղ.	Ո՛ւլ	աշակեբոս	աշակեբոսը	գետ	գետը
Սեռ.	Ո՛ւմ	աշակեբոսի	աշակեբոսի	գետի	գետի
Տր.	Ո՛ւմ	աշակեբոսի	աշակեբոսին	գետի	գետին
Հայց.	Ո՛ւմ	աշակեբոսի	աշակեբոսին	գետ	գետը
Գործ.	Ո՛ւմ	աշակեբոսից	աշակեբոսից	գետից	գետից
Վերջ.	Ո՛ւմ	աշակեբոսով	աշակեբոսով	գետով	գետով
	Ո՛ւմ	աշակեբոսի մեջ	աշակեբոսի մեջ	գետում	գետում
Ուղղ.	Ո՛ւլ	աշակեբոսն	աշակեբոսն	գետ	գետը
Սեռ.	Ո՛ւմ	աշակեբոսի	աշակեբոսի	գետի	գետի
Տր.	Ո՛ւմ	աշակեբոսին	աշակեբոսին	գետի	գետին
Հայց.	Ո՛ւմ	աշակեբոսից	աշակեբոսից	գետից	գետից
Գործ.	Ո՛ւմ	աշակեբոսով	աշակեբոսով	գետով	գետով
Վերջ.	Ո՛ւմ	աշակեբոսի մեջ	աշակեբոսի մեջ	գետում	գետում

150. Աբտաղբերիս կետերի տեղը սեղան գոյականը դրեք համապատասխան հոլովով:

Դասարանում (ի՞նչ) կա: (ի՞նչ) յերեսը ծածկված է բարակ ստվարաթղթով: Ուսուցիչը մոտենում է (ի՞նչի՞նչ): Դասարանում իր (ի՞նչի՞նչ) տեղը տեսնում է նոր (ի՞նչ): Նա իր հին (ի՞նչի՞նչ) դժգոհ է: Նա իր նոր (ի՞նչով) հիանում է: Նոր (ի՞նչով) դարակներ կան:

151. Կարգացեք և փակագծերում դրած գոյականները նախագատարժյան մտքի համապատասխան հոլովեցե՛ք:

Մենք սովորում ենք յերրորդ (դասարան): Մեր (դասարան) գոհ են բոլոր դասատուները: Մյուս դասարաններն օրինակ են վերցնում մեր (դասարան): Մենք պարծենում ենք մեր (դասարան):

152. Տրված նախագատարժյաններին աբտաղբերցեք պահառան գոյականը, դասավորելով այն հոլովների հերթականությամբ:

Պահարանը նոր է: Պահարանում շատ գրքեր կան: Պահարանի դռներն ապակուց են: Հայրս գնեց մեկ պահարան: Դաշնամուրը դրված է պահարանի մոտ: Կիմիկը պահարանից մի գիրք վերցրեց: Մենք այս մեծ պահարանով մեկ գրքեր ունենք:

153. Աբտաղբերցեք միայն սեռական, բացառական, գործիական և ներգոյական հոլովներով գործածված գոյականները և

յուրաքանչյուր գոյականի վերելը նշանակեցեք իր հոլովի անվան սկզբնատուերը (ս. բ. գ. ն.).

Գալիս ենք ձեզ մոտ, մեր թանկագին բույրեր

«Յեկեք մեզ մոտ, Հեռավոր Արեւելք» Վալենտինա Սետազուրովայի հիանալի կոչը, վոր նա ուղղեց խորհրդային Միության բոլոր աղջիկներին, բուն վագեֆորություն առաջացրեց մեր յերեք ընկերուհիներին մեջ:

Հեռավոր խորհրդային Հայաստանից դեպի ձեզ ենք գալիս, վոր աշխատենք ու պայքարենք: Մենք անսահման սիրով սիրում ենք մեր սոցիալիստական չքնաղ յայրենիքը: Մենք ուզում ենք Հեռավոր Արեւելքի սահմանամերձ վայրերում լծվել մեր յերկրի պաշտպանության գործին: Մենք կդառնանք բժշկական քույրեր, հակառակային պաշտպանության մարտիկներ, վորոշելովյան հրաձիգներ:

Յեւեւանի Մանկավարժական Ինստիտուտի
ուսանողուհիներ

XIV. ԱԾԱԿԱՆ

154. Արտագրեցեք գոյականները վորպիսություն կամ հոսկություն ցույց տվող բառերի հետ միասին:

թավամազ առյուծ

եհրսավոր վագր

սպիտակ արջ

հնդկական
փիղ

լեռնային
արծիվ

ափսրալիական
կենդուրու

Առարկայի վորպիսությունը կամ հոսկությունը (գույնը, համր, ձեվը, նյութը) ցույց տվող բառը կոչվում է ածական:

Ածականը պատասխանում է վորպիսի՞ կամ ինչպիսի՞ հարցերին և նախադասության մեջ լինում է լրացում:

155. Տրված գոյականների համար տաացեք համապատասխան ածականներ, վորոնք ցույց տան, թե այդ առարկաներն ինչպիսի՞ն են (ըստ նյութի, ձեվի, համրի):

Հստ նյութի	Հստ ձեվի	Հստ համրի
փայտե սեղան	կլոր գնդակ	փայլը շաքար
... գրչածայր	... դաշտ	... պղպեղ
... ամիսե	... տախտակ	... թան
... վերարկու	... աղյուս	... խինին

156. Հնդկացեք ածականներ:

փոթորկալի ծով

ծովային փոթորիկ

հարվածային բանվոր

բանվորական հարված

157. Արտագրեցեք ածականներն այն գոյականների հետ, վորոնց վերաբերում են նրանք:

Լինենք մաքուր

Միշտ գործածենք

Միշտ լողանանք

Հոտով սապոն,

Տաք բաղնիքում,

Պահենք փափուկ

Պարզ գետակում,

Ցերեասրբիչ,

Կապույտ ծովում:

Միշտ ել գովենք Զուրն ե մաքրում
Մաքուր ջուրը, Կեդոն ու մուրը:

Որինակ՝ հոսով սապոն:

158. Աբաղաբեցեք այս նամակը և ընդգծեցեք ածականները

Սիրելի հայրիկ,

Նամակս գրում եմ Բաքվից: Սա մի խոշոր քաղաք է: Այստեղ կան գեղեցիկ շենքեր, բանվորական մեծ տներ, արագընթաց արամվայ, սրընթաց ավտոներ, հոյակապ թատրոններ, ընդարձակ կրկես, հիանալի ոսկերա, պիոներական պալատ, նավթի բարձր վիշկաններ, պարաշուտային աշտարակներ և այլն: Անցյալ օրը գնացի Կասպից ծովի ափը: Հեռվից յերեվում եյին հակայական նավերը:

Քո վորդի՝ Մովսես

1938 թ. մայիսի 14-ին

Բաքու

159. Կարդացեք՝ կետերի տեղը համապատասխան ածականներ գնելով:

Գարունը յեկավ

Սիրուն գարունը յեկավ: (ինչպիսի՞) արեվը
փայլուն է: (ինչպիսի՞) խոտը յերեվաց: (ինչ-
պիսի՞) ծաղիկները ծաղկեցին: (ինչպիսի՞) թռչուն-
ները թռչում են: Լուրմ էն նրանց (ինչպիսի՞)
ձայները: Կովերն արածում են (ինչպիսի՞) դաշտում:
(կանաչավետ, ուրախ, ծլվլան, հոսավետ, կանաչ, պայծառ)

XV. ՆՈՒՅՆԱՆԻՇ, ՀԱԿԱՆԻՇ, ՀԱՄԱՆԻՇ ՅԵՎ ՆՈՒՅՆԱՆՈՒՆ ԲԱՌԵՐ (ԲԱՌԵՐԻ ԱՌՈՒՄՆԵՐԸ)

ա) Նույնանիշ բառեր

160. Լրացրեք և գրեցեք:

Նույն իմաստն ունեցող գոյականներ

այտ — թուշ ծիտ —

շրթունք — վիզ —

(հննդուկ, պարանոց, պոռո

Միանգամայն նույն իմաստն ունեցող տարբեր բառերը կոչվում են նույնանիշ բառեր:

161. Գտեք համապատասխան նույնանիշ գոյականները և արտագրեցեք:

Նույնանիշ գոյականներ

Պատուհան — աքլոր —

լեռ — դպրոց —

բ) Հականիշ բառեր

162. Լրացրեք հակառակ իմաստ ունեցող գոյականները և արտագրեցեք:

Հակառակ իմաստ ունեցող գոյականներ

հարց — պատասխան մաքրություն —

գիշեր — մուտք —

կյանք — պատերազմ —

(ցեեկ, կեղտոտություն, մահ, յեղ, խաղաղություն)

Միանգամայն իրար հակառակ իմաստ ունեցող բառերը կոչվում են հականիշ բառեր:

163. Գտեք հականիշ գոյականները և արտագրեցեք:

Հականիշ գոյականներ

միաս — ոգուհ ծուլություն —

թշնամություն — առողջություն —

սկիզբ — ծերություն —

164. Արտագրեցե՞ք հակամիջ ածականներ:

Առաջ և հիմա

Առաջ բանվորներն ապրում էին խոնավ, մութ և ցուրտ բնակարաններում: Հիմա մեզ մոտ՝ խորհրդային յերկրում բանվորներն ապրում են արեվոս, լուսավոր և սափ բնակարաններում:

165. Արտագրեցե՞ք իբրաբ գիմաց դնելով հակամիջ բառերը:

Պահարանը բարձր է, սեղանը՝ ցածր: Մատիտը կարմիր է, բանոնը՝ յերկար: Գիրքը հաստ է, տետրակը՝ բարակ: Յերեվանից Քանաքեռը մոտիկ է, իսկ Դիլիջանը՝ հեռու: Ամռանը սափ է լինում, ձմռանը՝ ցուրտ: Տրակտորն արագ և լավ է վարում, արորը՝ դանդաղ և վատ:

դ) Համանիշ բառեր

166. Արտագրեցե՞ք իմաստով իբրաբ մոտ բառերը:

բղխել, հոսել	կծել, խայթել, կծել
նստել, հեծնել	փակել, ծածկել, կողպել
ալիք, կոհակ	հոտ, նախիր, վոհմակ
ճեղք, արանք	ճրագ, լամպ, լապտեր

Այն բառերը, վորոնք իմաստով իբրաբ մոտ են և գործածությամբ են տարբերվում, կոչվում են համանիջ բառեր:

167. Այս բառերից վճրն է ավելի ուժեղ և վճրը՝ թույլ: Դասավորեցե՞ք թույլից ուժեղը:

հոհուալ, ծիծաղել, ժպտալ
հողմ, հով, բամի

168. Նախադասուի յուրեք կազմեցե՞ք հետևյալ համանիշ բառերով. վճր բառը յերբ է գործածվում:

գուլալ, մաքուր, պարզ	փայլել, պսպղալ, շողալ
կողոպտել, գողանալ	մաքրել, սրբել
հրել, բոթել, քշել	գիտել, նայել, տեսնել
քնքուշ, մեղմ, թեթեվ	լալ, հեկեկալ, հեծկտալ

169. Հետևյալ բառերին համանիշներ դրե՞ք և գրե՛ տոնք:

մեծ, սոսկալի, կորչել, լրագիր, կոփ, հիվանդ, քաղցր, շշուկ, աղմուկ, նուրբ, հրաշալի, թռչել
Որինակ՝
մեծ, հսկա, ահագին, վիթխարի.
սոսկալի, ահուելի, սարսափելի, զարհուրելի:

(հիանալի. անուշ. սավառնել. քերք. պատերազմ. սկար. մուս. անխոս, անձայն. փնուշ, քարակ, նազուփ. անհետանալ)

դ) Նույնանուն բառեր

170. Արտագրեցե՞ք:

հոտ=վոչխարի հոտ, ծաղկի հոտ
հարկ=տուրք, տան հարկ
սեր=կաթի սեր, մայրական սեր

Այն բառեր, վորոնք իմաստով միանգամայն տարբեր են, իսկ գրությամբ՝ նման, կոչվում են նույնանուն բառեր:

171. Ինքներդ ասացե՞ք մի քանի նույնանուն բառեր և սալա գրե՛ տոնք նրանց տարբեր նշանակությունները:

Որինակ՝ մայր=ծնող մայր, մայր ծառ.

ե) Բառերի առումները

172. Արտագրեցե՛ք:

1. Մարմնի մասերն են գլուխ (խկական իմաստով), իրան և վերջավորություններ:
2. Գլուխ (լավ) ապրանք և առել:
3. Սարի գլուխը (գագաթ) ձյուն և յեկե՛ք:
4. Տարվա գլուխ (վերջ):
5. Քսան գլուխ (հաս) վոչխար:
6. Գործը գլուխ բերեց (ավարեց):
7. Նա գլուխ (խել) ունի:
8. Գլխի գցել (հասկացնել):
9. Գլխից հանի՛ր (մոռացի՛ր):
10. Գրիգորը մի գլուխ (շարունակ) պարապում է:

Միևնույն բառը տեղին նայելով կարող է հաճախ մի քանի նշանակություն ունենալ, ինչպես ասում են, տարբեր առումներով գործածվել:

173. Կարդացե՛ք՝ փակագծերի մեջ բառերի առումներն ավելացնելով:

1. Արամը ւրսի (խկական իմաստով) հիվանդություն ունի:
2. Նա սիրս () չունի խոսելու:
3. Ղուկասյանը ւրսով () մարդ է:
4. Նա սիրս () չի անում ցատկերու:
5. Աշակերան իրեն ւրսով () վերջացրեց գործը: (ցանկություն, չի փսսանում, քաջ, տամադրություն)

174. Ցնւյց տվե՛ք ծանր բառի առումները տարբեր նախադասությունների մեջ.

1. Ծանր մարդ.	4. Ծանր լուր.
2. Ծանր շարժվել.	5. Ծանր հոտ.
3. Ծանր լսել.	6. Ծանր ձեռք.

7. Ծանր խոսք.

9. Ծանր միտք.

8. Ծանր հանցանք.

10. Ծանր ապրանք

(քանկ, քրամիս, ուժեղ, անախորժ, դժվար ուսելի, մեծ, վիրավորական, դժվար, դանդաղ, լուրջ)

175. Քաշել բայի զանազան առումների համար խնդրե՛ք ասացե՛ք ձեր սեփական օրինակները:

- 1) Ձգել—պարանի ծայրը քաշել:
- 2) Կրել—նրա ձեռքի խնչեր չեմ քաշել:
- 3) Կախել—պատից քաշ անել:
- 4) Նկարել—պատկերը քաշել:
- 5) Գծել—գիծ քաշել:
- 6) Վերցնել—կաթի յերեսը քաշել:
- 7) Նմանվել—նա քեզ է քաշել:
- 8) Չսեղել—կես ժամ չքաշել:
- 9) Հառաչել—ախ քաշել:
- 10) Հանել—ատամ քաշել:
- 11) Խմել—գինու բաժակը գլխին քաշել:
- 12) Խզարել—տախտակ քաշել.
- 13) Գոյորեխանալ—ջուրը քաշել:
- 14) Չամայել—վոչ վորեց չքաշել:
- 15) Կարճանալ—կտորը լվանալուց քաշել է:
- 16) Հեռանալ—լեռները քաշել:

Որինակ՝

1) Քաշի՛ր, յեզը, ուսիդ մատաղ,

քաշի՛ր, քաշեմ, վար անենք...

2) Խնչեր չե՛ր քաշում Դիքորը բազաղ Արտեմի ձեռքից:

176. Հետևյալ բառերը գործածեցե՛ք տարբեր նախադասություներով մեջ զանազան առումներով:

Ուղի, արեվ, բերան, աչք, փոքր, տուն, յերես:

Որինակ՝

Հալկը խաղ է ասում (յերզում է): Այսոր խնչ են խաղում (ներկայացնում)...

177. Խնդրե՛ք ասացե՛ք բառի և գործածեցե՛ք տարբեր նախադասություներով մեջ զանազան առումներով:

178. Հետեւյալ որինակներն մեջ ցո'ւյց տվեք միեւնոյն բառը բուն և փոխաբերական իմաստով գործածութեան ղեպքերը:

1) Բուք կացին.	3) Վառ կրակ.
բուք միտք:	վառ յերեվակայութեան:
2) Սուր դանակ.	4) Լուսավոր լապտեր.
սուր միտք:	լուսավոր միտք:
5) Շուշը կասաղում ե:	
Ծովի ալիքները կասաղում են:	
6) Անասունը բաց ե անում իր բերանը:	
Անդունդը բաց ե անում իր բերանը:	
7) Կատուն լափում ե կերակրի մնացորդները:	
Կրակն ամեն բան լափում ե:	

179. Արտադրելիս ընդգծեցեք փոխաբերական իմաստով գործածված բառերը հետեւյալ նախադասութեաններում և բառերի կապակցութեաններում:

Անում ե ծառը: Անում ե կոլտնտեսութեանը:
Մութ գիշեր, մութ գործեր, մութ մտքեր:
Պողպատյա ձող, պողպատյա մարդ, պողպատյա կամք:

180. Ինքներդ մտածեցեք հետեւյալ բառերի համար բուն և փոխաբերական նշանակութեամբ գործածված ախմտիներ:

Թե՛վ, կարմ'իր, քաղցր, սե՛վ, սպիտակ, դեղին:

181. Ինքներդ մտածեցեք համեմատություններ և գրի՛ առեք հետեւյալ որինակների ձեւով:

Նա սառն ե ինչպես սառույցը:
Նա անվախ ե ինչպես առյուծը:
Նա աշխատասեր ե ինչպես մրջյունը:

182. Լրացրեք հետեւյալ նախադասութեանները համապատասխան համեմատություններ գնելով:

.... վորպես կրիա:.... վորպես ձյուն:.... վորպես ուղս:
.... նման եյին մարգարիտներին:.... թեթեւ թեւերով պարում են ողում, քիթեղների պես համար ու լուռ իջնում:

183. Արտագրեցեք միայն պատկերավոր տրամադասություններ:

Մարտ

Ա՛խ, եսպես ել գիժ ամիս.
Մարդու հանգիստ չի տալիս:
Մին ծածկվում ե ձյունով,
Մին կանաչին ե տալիս.
Մի որ ցուրտ ե, մի որ տաք,
Մին խնդում ե, մին լալիս:

Այգի

Կանաչիր, կանաչիր,
Իմ սիրուն այգի,
Կանաչ ու կարմիր
Խառ շորեր հագի:

XVI. ՈՒՂԱԳՐԱԿԱՆ ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ա դասաբանում անցածի կրկնությունն և խորացում

ա) Բ և Փ ԲԱՂԱՉԱՅՆՆԵՐԻ ՈՒՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

184. Աբտազրեցեք այս ուղղագրական բառացուցակը:

Բ - փ		
Պարբրեւ	յերբ	յերբեւ
դարբրեւ	նուրբ	համբրեւ
իբրեւ	հակոբ	համբուրեւ
սրբեւ	Սերոբ	Քերոբ
Բ - պ		
արբ	արբյուր	յերբայր

185. Աբտազրեցեք և գծիկների տեղը շրջեք բաց բառած տառերը:

1) Հատակը ար—ելիս լուսամուտները բացեք: 2) Հա—կո—ւր և Սերո—ւր յեկան Բերո—ի մոտ, յեր—նա գնացել եր Պատանի հանգիստտեսի թատրոնը: 3) Դար—ին Գա—րիկը պայտեր ե շինում: 4) Յերեխաներին չի կարելի համ—ուրել: 5) Հակո—ւրնուր—թաշկինակ ունի: 6) Կարմիր ողաչուն ի—րեւ համարձակ արծիւ սովառնում ե ողում: 7) Չորս յեղ—այր իրար յետեւից վազում են, վազում, բայց յեր—եք իրար չեն համնում: 8) Աղ—ով պարարտա—ցնում են հողը: 9) Լենինականում շատ աղ—յուրներ կան:

բ) Գ և Ք ԲԱՂԱՉԱՅՆՆԵՐԻ ՈՒՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

186. Աբտազրեցեք և ընդգծեցեք այն բառերը, վորոնց մեջ գ տառը հնչվում ե վորպես ք:

— Հենց նոր եր ծագել արեւը: Ճանապարհի ոճա—պտույտ ժապավենը ձգվում եր ահագին լեռնանցքով: Մենք յերգելով եյինք փորում տոնելը: Մեզ տիրել եր հաղթող—ների հրճմանը: Մենք աշխատում եյինք առանց հոգնելու:

Պատմորը վոգեվորվեց, մոտեցավ լսողին, կանգնեց ուղղակի նրա առջև և, նայելով խոսակցի աչքերին, շա—րունակեց հանդարտ ու ցնծալին:

187. Աբտազրեցեք այս ուղղագրական բառացուցակը:

Գ - ք		
կարգ	մարգար	արգելք
միրգ	մարգարիտ	մրգելեւ
յերգ	Սարգիս	պարգեւալորեւ
Նիսաք		Քրիգոր
հոգնել		գոգնուց
նորոգել		հոգնակի
կարագ		ոգրակար
Տարագ		չուգմել
		հագնել

188. Արտագրեցե՞ք և գծիկների տեղը դրե՞ք բաց բողոժ տառերը:

1) Ա: տղա, անունդ Ավա—, քեզ կուտեցնեմ մեղր ու կարա—: 2) Նորո—ման ցեխի ավա— վարպետ Սար—իս Գրի—որյանը պար—եվատրվեց պատվոգրով: 3) Ծա—ում ե մանուկ արեվը գարնան: 5) Մար—արիան ու Մար—արը բամբակի դաշտումն են:

դ) Դ և Թ ԲԱՂԱՉԱՅՆՆԵՐԻ ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ
189. Արտագրեցե՞ք այս ուղղագրական բառացուցակը:

Դ - Թ		
անօրամ	ժողովուրդ	ռո
արօքեմ	բարօք	զարօքեղ
խնօքրեղ	բերօք	վառօք
չօքում	կոնօք	շարօքան
կարօքալ	չարօք	վոքօք
կեղօքանի	ճանապարհօք	վորսօք
ընօքհանուր	ճարօք	վրօքովեղ
Թաօքեմ/ու	ջեղօք	խառօք
Թակարօք		

190. Կազմեցե՞ք նախագասուլթյուններ վերելվում տրված բառերով. գրի առե՞ք և ընդգծեցե՞ք դ տառը, վորը հնչվում է վորպես ք:

191. Արտագրեցե՞ք և գծիկների տեղը դրե՞ք բաց բողոժ տառերը:

1) Ամրացել է թորհր—ային Միության ժողովուրդ—ների բարեկամությունը: 2) Մեր հերոս ո—աչունները աիլեցին Հյուսիսային բեվեռնին: Այժմ թորհուր—ների կարմիր զորջակը ծածանվում է Հյուսիսային բեվեռնի սառույց—ների վրա:

դ) Ձ և Ց ԲԱՂԱՉԱՅՆՆԵՐԻ ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

192. Արտագրեցե՞ք և ընդգծեցե՞ք ձ տառը, վորն արտասանվում է ց:

1) Մեր նոր դպրոցական շենքերը բարձր ու ընդարձակ են և ունեն հանդերձարաններ: 2) Կիտրոնը և նարնջը արեվադարձային բույսեր են:

Ի բաղաձայնից հետո, յեթե լսվում է ց, մեծ մասամբ գրվում է ձ:

193. Արտագրեցե՞ք այս ուղղագրական բառացուցակը:

Յ - Կ		
 ր Յ	արչազանի	ընդարչակ
	արչակ	համարչակ
	արչակուրդ	հանդերչապան
	արչանագրարչան	ժարչ
	թարչ	փորչ
	թարչյալ	խարչ
	դերչակ	արեվարչ

194. Արտագրեցե՞ք և գծիկների տեղը դրե՞ք բաց բողոժ տառերը:

1) Ծառերի բար—ը գազաթներն ուժգին ընդհարվում էին: Վորոտի ար—ագանքը մոնչում եր անտառի խորքում:

2) Նա դասը պատասխանում եր բավարար և համար—ակ: 3) Մեր աշխատավորների աշխատավար—ը շարունակ բար—րանում է,

4) Մեր դասագրքում կան թե ար—ակ և թե չափածո գրվածքներ:

ե) Ձ և Զ ԲԱՂԱՉԱՅՆՆԵՐԻ ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

195. Արտագրեցե՞ք և ընդգծեցե՞ք շ տառը, վոր արտասանվում է չ:

1) Առաջին դասը հայերեն էր, իսկ վերջին դասը՝
թվաբանություն: 2) Նախադասություն վերջում գրվում է
վերջակետ:

3) Ու անհամբեր աղան պոկեց

Պոկեց վաբզը դաշտի միջին:

4) Հանկարծ մի յեղջերու զուրս յեկավ:

5) Չէ, ասավ Մելիք, քո ամբողջ ազգով
Անց պիտի կենաս իմ թրի տակով:

Յեթե ր և ղ բաղաձայններից հետո լավում
է յ, մեծ մասամբ գրվում է ջ:

196. Արտադրեցեք այս ուղղագրական բառացուցակը:

Չ-Ն			
րզ	արզ	աղզիկ	շզ
	բրզնի մրջյուն յերզանիկ	ամբողջ եզ վողջայն	
արզ	վերզ	շղզիկ	
ազ	հազոզ	Միզակեր	
առազարկ	Մեզ	Միզոյ	
իզնեղ	Միզակ	ժրոզ	

197. Արտադրեցեք և գծիկների տեղը դրեք բաց քողած տառերը:

1) Վեր—ին զարկի ժամը հասավ

Ու ցած ի—ավ թուր կայծակին

Մի—ից կտրեց ժանտ հրեղին

2) Մեր յերկրում ամբողջ— աշխատավորությունն ապ-
րում է յեր—անիկ կյանքով:

դ) Ռ և Բ ԲԱՂԱՋԱՅՆՆԵՐԻ ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

198. Կազմեցեք նախադասություններ գործածելով առ-
ով սկսվող հետևյալ բառերը:

Ռոբերտ, Ռոզա, Ռուբեն, Ռուսաստան, ռադիո, ռուբ-
լի, ռետին, ռումբ, ռազմամթերք, ռմբակոծություն, ռըն-
գելշյուր:

Բառասկզբում գրվում է ռ, բացի ռոպե բառից:

199. Կազմեցեք մի քանի նախադասություն գործածելով
առով սկսվող բառեր:

200. Արտադրեցեք առով գրվող բառերը և ուղղորդություն
գարձրեք, թե ուտառը վճի տառից առաջ է գրված:

լեռնաշղթա, խուրձ, լեռնագագաթ, մարդ, լեռնանցք,
կարդալ, բեռնակիր, մարտիկ, Առնոլդ, դարձյալ, դառնու-
թյուն, վարդ, խառնուրդ, սարդ, սավառնակ, գարնանային

Նոդբյուր

Մարի լանգում. ժայռի ցած.

Զուր եր բոխում սատկոյան.

Բառամիջում և բաղաձայնից առաջ լավում
և գրվում է ռ:

Ն բաղաձայնից առաջ կարող է գրվել ր այն
դեպքում, յերբ բառի վերջին վանկի ձայնավորը
զուրս է ընկել. որինակ՝ զարուն, գառնանային:

5) Ղ և Խ ԲԱՂԱԶԱՅՆՆԵՐԻ ՈՒՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

201. Արտադրեցեք և ընդգծեցեք այն բառերը, վորոնց մեջ ղ տառը հնչվում է վորպես խ:

- 1) Մեր դասարանի աղջիկներէց հինգը գերազանցիկներ են:
- 2) Յեղբայրս կարմիր բանակային է:
- 3) Մեր կոլտնտեսութեան այգիներէ խնձորները շատ համեղ են ու քաղցր:
- 4) Մեր աղբյուրի ջուրը սառն է:

202. Կազմեցեք նախադասութիւններ՝ դործածելով հետևյալ բառերը:

բախտ, տախտակ, անխախտ, ապերախտ, ապուխտ, Սանդուխտ, խորխտ, ախտ (ցաւ), Ժխտական, զմրուխտ:

Ղ տառը բաղաձայնից առաջ սովորաբար արտասանվում է իբրեւի խ:

Բաղաձայններից առաջ ամենից շատ գրվում է ղ, իսկ խ շատ քիչ է գործածվում և այն ել սովորաբար s տառից առաջ:

Բացառութիւն են կազմում ուղս (կենդանի), կեղս (աղտ) և այլ բառեր:

203. Արտադրեցեք և գծիկների տեղը դրեք բաց բոլոր տառերը:

- 1) Սանդու—տը սիրում է դե—ձ: 2) Տետրակիդ շապկին թու—թ քաշիր, վար չկե—տումի: 3) Ու—տը քաջութում է, դե—ձանիկն ու չ—ջիկը թռչում են: 4) Ա—բն ու կե—տը մաքրեցեք: 5) Թոքա—տը վարակիչ հիվանդութիւն է:

Ը) Հ ՏԱՌԸ Ի ԲԱՂԱԶԱՅՆԻՑ ՀԵՏՈ

204. Արտադրեցեք և ընդգծեցեք և տառը բաղաձայնից հետո:

Շնորհակալութիւն ընկեր Ստալինին մեր ուրախ և յերջանիկ կյանքի համար:

Խորհրդային նոր Սահմանադրութիւնը ամենադեմոկրատիկն է ամբողջ աշխարհում:

Հ տառը բաղաձայնից հետո մեծ մասամբ չի արտասանվում՝ կամ շատ թույլ է արտասանվում:

205. Կազմեցեք մի քանի նախադասութիւններ՝ զործածելով հետևյալ բառերը: Արտադրեցեք և ընդգծեցեք բաց հետո գրվող և տառը:

արհամարմել, խոնարմ, խորհուրդ, ճանապարհ, աշխարհ, շնորհակալութիւն

206. Արտադրեցեք և կետերի տեղը դրեք բաց բոլոր տառերը:

- 1) Յուրաքանչյուր խոր—րդային քաղաքացու առջև բաց է նոր կյանքի ճանապարհ—ը: 2) Կարմիր մարտիկները զրոշակները խոնար—եցին հերոս սահմանապահի թարմ շիրիմի առաջ: 3) Մեր համարձակ ողաչուններն արհամար—ում են վախն ու յերկուրդ:

207. Արտադրեցեք և գծիկների տեղը դրեք բաց բոլոր տառերը:

- 1) Յեր—դար—ին Հակո—ի յեղ—այրը յեկավ, աղ—յուրն ար—են նորո—ել ելին: 3) Մար—ամի ալա—ա—ջիկ Մար—արիտը պար—եկատրվեց գրքերով: 3) Նոր Սահմանադրութիւնը մեզ մոտ մտցվում է ընդ—անուր, հալածար, ուղղակի և գաղտնի քվեարկութիւն: 4) Բոցա—վառ վո—ջույն մեր յեր—անիկ սերնդին: 5) Լայն ճանա—պար— առա—ավորներին:

թ) ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՈՒՂՂԱԳՐԱԿԱՆ ՎՆԱԺՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

208. Արտագրեցեք և գծիկներէ տեղը դրեք բայք բողոք տառերը:

1) Դասերը վեր—անալուն պէս աշակերտներն առանց միմյանց խանդարելու, հանդեր—արանից վերցնում են իրենց պահ տված հա—ուստը և անմի—ապէս գնում են տուն:

2) Յես մի վերմակ եմ սաստիկ ըն—ար—ակ՝ և՛ տա—քացնում եմ, և մըսեցնում (ձյան սալաքը):

3) Մոր—դ—այրս ինձ նվիրել ե փղ—սկըն գըշակոթ:

209. Կատարեցեք հետեւյալ աշխատանքները: Գրեցեք

- 1) մեր պետութեան անունը,
- 2) ամիսների անունները,
- 3) տարվա յեղանակների անունները,
- 4) աշխարհամասերի անունները:

210. Գրեցեք

- 1) ձեր դասարանում անցած առարկաների անունները,
- 2) ձեր դասատուների ազգանունները,
- 3) ձեր կարդացած գրքերի անունները:

211. Գրեցեք հետեւյալ բառերը, գծիկների տեղը դնելով բայք թողած տառերը:

ա) Գո—ական	ստորո—յալ
ա—ական	լ—ացում
թվա—ան	ուղ—ական
բա—	ս՝—ական
դե—անուն	տ—ական
մակ—այ	հա—ցական
ձայնար—ություն	գոր—իական
շա—կապ	նե—գոյական
յեն—ակա	հո—նակի

—եղակի

ստո—ակետ

բ) Թվա—անություն

մ—ավոր

գումա—ելի

նվա—ելի

բաղմապատկի—

բաղմա—ատկելի

արտա—բյալ

ս—ամոքս

աշխար—ագրություն

գետի ակուն—

մակերեվոյ—

հար—ություն

բար—րություն

լա—նություն

բաժանա—ար

բանոր—

բաժա—ելի

գ) ըն—անի կեն—անի

բու—ս

կմա—ք

թո—եր

սնն—առություն

սիր—

յեր—արություն

յեր—բագունդ

պրոլետար—ատ

դասակար—

հա—թություն

կոմ—երիտական

պի—ներ

հոկ—եմբերիկ

212. Արտագրեցեք հասուկ ամուսններ և ընդգծեցեք սկզբնա-տառերը:

Հայաստանի արդյունաբերությունը
Սմայի տեղերում են բարձրացել Լենինականի տե-
քըստիկ և Կիրովականի քիմիական կոմբինատները, Արա-
բատի ցեմենտի գործարանը, Վերակառուցվել է Արավեր-
դու և Ղափանի պղնձարդյունաբերությունը: Մեր լեռնա-
յին արդյունաբերութեան մեջ ստեղծված են կարեվոր ձեռ-
նարկություններ՝ Արթիկ-տուֆը և Անի-պեմզան: Յերեվա-
նում կառուցվել են Մեխանիկական, Կոնսերվի, Չեթ-ոճառի,
Կարբիդի, Մարմարի, Միսախոտի, Կարի, Կաշի և բազմա-
թիվ այլ գործարաններ: Կառուցվել է Սինթետիկ Կաու-
չուկի հսկա կոմբինատը:

213. Աբտազբեցեք՝ բաց բողոժ ստորակետները դնելով:

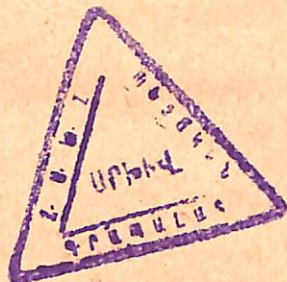
Խորհրդային Միության հերոսները

Հյուսիսային բելուի վրայով Մոսկվայից Հյուսիսային Ամերիկա թռչող Խորհրդային Միության հերոսներ Չկալովը, Բայդուկովը և Բելյակովը, Գրոմովը, Դանիլինը և Յուժաչևը դարձան համաշխարհային հերոսներ: Մեր հայրենիքը պարծենում է նրանցով: Նրանք սահմանեցին արևելյան խիզախության տոկունության սառնարյունության ու հմտության չգերազանցված ուկորդներ վորոնք յերկար ու յերկար տարիներ որինակ կըծառայեն բոլոր սերունդների ոգաչունների համար:

214. Աբտազբեցեք՝ բաց բողոժ ստորակետները դնելով:

Վահանը Համիկը և Լեվոնը գնացին դպրոց: Արաբատը գրում է կարդում է և նկարում:

Գործարաններում պատրաստվում են սավառնակներ ավտոմոբիլներ տրակտորներ և կոմբայներ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

I. Կրկնողական վարժություններ	3
II. Համառոտ նախադասություն	9
III. Ընդարձակ նախադասություն	14
IV. Հարցական, հրամայական, բացականչական և պատմողական նախադասություններ	21
V. Համադաս լրացումներ ունեցող նախադասություններ	25
VI. Մեկից ավելի յենթակա և մեկից ավելի ստորոգյալ ունեցող նախադասություններ	27
VII. Չակերտի և անջատման գծի գործածությունը	31
VIII. Բարդ բառեր (հնչյունափոխություն)	38
IX. Գոյական	41
X. Հատուկ և հասարակ անուն	43
XI. Գոյականների թիվը	50
XII. Գոյականների վորոշող հոդը	53
XIII. Գոյականների հոլովները	55
XIV. Ածական	68
XV. Նույնանիշ, հականիշ, համանիշ, նույնանուն բառեր (բառերի առումները)	71
XVI. Ուղղագրական վարժություններ	78

Գրա. խմբագիր՝ Գ. Սեփակ
Տեխ. խմբագիր՝ Ի. Վարդանյան
Սրբադրիչ՝ Ս. Շահբաղյան

Իլազիլիտի լեզուի շ-3643. Հրատ. 4890.

Պատվեր Ա-399. Տիրաժ 50.000.

Բուլի 62X94. Տպագր. 5 1/2 մամ.

Մեկ մամ. 25,400 նշան

Հանձնված է տրտադրության 17 ապրիլի 1938 թ.

Ստորագրված է տպագրության համար 14 հունիսի 1938 թ.

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0987265

22 АВІ 1938

ԳԻՆԸ 70 ԿՈՊ.

ԿԱԶՄԸ 50 ԿՈՊ.

127

11

28690

М. ГАСПАРЯН
Армянский язык
Грамматика и правописание
III класс
Гиз Арм. ССР, Ереван, 1938 г.